

Кыргыз Республикасынын
Улуттук статистика комитети

Жалал-Абад облустук статистика
башкармалыгы

Национальный статистический
комитет Кыргызской Республики

Джалал-Абадское областное
управление статистики

ЖАЛАЛ-АБАД ОБЛУСУНУН СОЦИАЛДЫК-ЭКОНОМИКАЛЫК ӨНҮГҮҮСҮ

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ДЖАЛАЛ-АБАДСКОЙ ОБЛАСТИ

2019 – 2023

Жылдык чыгарылыш

Годовая публикация

Редакциялык-басмалык Кенеш:

Редакционный Совет:

Төрага
Мүчөлөр:

- Масабилов И.А.
- Тургунбаев А.Б.
- Атчабарова А.К.
- Касымалиева Р.Б.
- Джетиешиков А.Ө.
- Канназаров А.Д.

Председатель
Члены:

Ушул басылмага байланыштуу суроолор боюнча төмөнкү дарекке кайрылыңыздар:
Жалал-Абад ш., Мамыр баатыр көчөсү 58 ;
телефон: (3722)5-01-12, факс (3722)5-15-87
e-mail: rc@ja.stat.kg
Жалал-Абад облустук статистика башкармалыгы

Для информации, связанной с этой публикацией, обращайтесь:
по адресу: г. Джалал-Абад ул. Мамыр баатыра 58,
телефон: (3722) 5-01-12 факс: (3722) 5-15-87
e-mail: rc@ja.stat.kg
Джалал-Абадское областное управление статистики

Сунуш кылынган басылмада облусубуздун социалдык экономикалык абалы мурунку жылдарга карата салыштырмалуу чагылдырылган. 2018-2022-жылдардагы маалымат мурун такталып жарыяланган, ал эми 2023-жылдагы маалыматтардын кээ бирлери алдын ала маалымат болуп эсептелет.

Жылына бир жолу чыгарылат, Тиражы: 5 нуска.

Басылма ар тармактагы колдонуучуларга ылайыкталган.

Статистикалык маалыматтарды жалпыга маалымдоо каражаттарында жана илимий эмгектерде пайдаланган учурда маалымат тармактарына, кагазда, магниттик жана башка алып жүрүүчүлөрдө таратканда, пайдалануучулар алардын булагын көрсөтүүгө милдеттүү («Расмий статистика жөнүндө» мыйзамынын 30-статьясы).

В предлагаемой публикации содержится информация, характеризующая социально-экономическое положение области в сравнении с предыдущими годами. По всем показателям данные за 2018-2022гг. уточнены по сравнению с опубликованными ранее, за 2023г. в отдельных случаях являются предварительными.

Издается 1 раз в год. Тираж: 5 экземпляров.

Публикация предназначено для широкого круга пользователей.

При использовании статистических данных в средствах массовой информации и научных трудах, распространении в информационных сетях, на бумажных, магнитных и иных носителях пользователи обязаны ссылаться на их источник (ст. 30 Закона «Об официальной статистике»).

Шарттуу белгилер:

- кубулуш болгон эмес / явление отсутствует
- ... маалымат жок / данных не имеется
- 0,0 анча чоң эмес өлчөм / незначительная величина

Условные знаки:

Жыйынтыктын кошулган суммалардан бир аз айырмасы, алардын тегеректелиши менен түшүндүрүлөт. Кээ бир учурларда райондук, шаардык деңгээлдеги көрсөткүчтөрдүн суммасы жалпы регион боюнча жалпыга барабар эмес.

Незначительные расхождения итога от суммы слагаемых объясняются округлением данных. В отдельных случаях сумма показателей на районном (городском) уровне не равняется итогу в целом по области.

КИРИШ СӨЗ

Жыйнак статистика органдары тарабынан ар кандай мамлекеттик статистикалык байкоолорду, анын ичинде каттоолорду жана тандалма изилдөөлөрдү өткөрүү жолу менен ишканалардан, уюмдардан, калктан алынган маалыматтардын негизинде даярдалды.

Статистикалык жыйнакта Жалал-Абад облусунун 2023-жылдагы социалдык-экономикалык өнүгүүсүнүн мурунку жылдарга салыштырылган абалын мүнөздөөчү негизги көрсөткүчтөр камтылды.

Жыйнактын бөлүктөрү экономика секторлоруна ылайык жайгаштырылды. Социалдык сектордо калк, анын жумуш менен камсыздалышы жана жашоо деңгээли жөнүндө расмий статистикалык маалымат берилди. Калктын жашоо-турмуш шарттары, калктын саламаттыгынын жана медициналык жактан тейлөө абалы, билим берүү, туризм жана эс алуу, ошондой эле коомдук жана диний бирикмелер жана уюмдар жөнүндө маалыматтар басылат. Негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөр келтирилди. Реалдуу (туруктуу) сектор экономикалык ишмердиктин айрым түрлөрү - өнөр жай, айыл чарбасы, инвестициялар, курулуш жана башка кызмат көрсөтүүчү тармактар боюнча маалыматтарды мүнөздөйт. Улуттук эсептер системасы рыноктук экономиканын түзүлүшүнүн жана иштешинин макроэкономикалык аспектилерин мүнөздөөчү көрсөткүчтөрдү камтыйт. Мамлекеттик жана финансылык секторлордо мамлекеттик финансылар, акча жүгүртүүлөр жана кредит берүүлөр жөнүндө маалыматтар келтирилди. Тышкы сектордо тышкы экономикалык ишмердик, Жалал-Абад облусунун экспорту жана импортунун түзүмү жөнүндө маалыматтар берилди..

Социалдык-экономикалык көрсөткүчтөр экономикалык ишмердиктин түрлөрүнүн мамлекеттик классификаторуна (ЭИМК 3) ылайык экономикалык ишмердиктин түрлөрүнүн бөлүнүшүндө келтирилди.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Сборник подготовлен на основе данных, получаемых органами статистики от предприятий, организаций, населения путем проведения различных государственных статистических наблюдений, в том числе переписей и выборочных обследований.

Содержит основные показатели, характеризующие социально-экономическое развитие Джалал-Абадской области в 2023г. в сравнении с предыдущими годами.

Разделы сборника расположены в соответствии с секторами экономики. В социальном секторе представлена официальная статистическая информация о населении, его занятости и уровне жизни. Публикуются данные о жилищных условиях, состоянии здоровья и медицинском обслуживании населения, образовании и культуре, туризме и отдыхе, а также общественных и религиозных объединениях и организациях. Приведены основные макроэкономические показатели. Реальный сектор характеризуют данные по отдельным видам экономической деятельности - промышленности, сельскому хозяйству, инвестициям, строительству и другим отраслям, оказывающим услуги. Система национальных счетов содержит показатели, характеризующие макроэкономические аспекты формирования и функционирования рыночной экономики. В государственном и финансовом секторах приведены данные о государственных финансах, денежном обращении и кредитовании. Внешний сектор представлен данными о внешнеэкономической деятельности, структуре экспорта и импорта Джалал-Абадской области.

Социально-экономические показатели в разрезе видов экономической деятельности приведены в соответствии с Государственным классификатором видов экономической деятельности (ГКЭД 3).

Мурда жарыяланган маалыматтарга салыштырмалуу 2022-жылдын көрсөткүчтөрү такталды, 2023-жыл үчүн көрсөткүчтөр болжолдуу болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын экономикасынын жана социалдык чөйрөсүнүн өнүгүшүнүн айрым маселелери боюнча толук маалыматтар Кыргыз Республикасынын Улут-статкомунун башка расмий статистикалык басылмаларында жарыяланып чыгат.

Показатели за 2022г. уточнены по сравнению с опубликованными ранее, за 2023г. являются предварительными.

Более подробные данные по отдельным вопросам развития экономики и социальной сферы Кыргызской Республики публикуются в других официальных статистических изданиях Нацстаткома Кыргызской Республики.

М А З М У Н У

С О Д Е Р Ж А Н И Е

	Бет / Стр.
1. Жалал-Абад облусунун социалдык-экономикалык өнүгүүсү /	5
1. Социально-экономическое развитие Джалал-Абадской области	
2. Сектордук мүнөздөмө / 2. Секторный обзор	7
Реалдуу сектор / Реальный сектор	7
Мамлекеттик сектор / Государственный сектор	28
Тышкы сектор / Внешний сектор	30
Социалдык сектор / Социальный сектор	33
3. Тиркемелер/ 3. Приложения	42
Таблицалар / Таблицы	
Реалдуу сектор / Реальный сектор	44
Мамлекеттик сектор / Государственный сектор	126
Тышкы сектор / Внешний сектор	130
Социалдык сектор / Социальный сектор	140

1. 2019-2023-жж. облустун социалдык-экономикалык өнүгүүсү.

Жалал-Абад облусунун акыркы беш жылдагы социалдык-экономикалык өнүгүүсү экономикабыздын туруктуу өсүшүнө шарт түзүүгө жана жакырчылыкты азайтып калктын турмуш шартын жогорулатууга багытталган.

2024-жылдын башына карата эсептик маалыматтар боюнча Жалал-Абад облусунун бар калкынын саны 1110,0 миң адамды, ал эми туруктуу калк 1335,8 миң адамды түздү. Алардын ичинен 74,7 пайызы айыл конуштарда ал эми шаар конуштарында 25,3 пайыз жашагандар, 2019-2023-жж. туруктуу калктын саны 97 миң адамга, же 7,8 пайызга көбөйдү.

2023-жылы өнөр-жай ишканалары тарабынан (анын ичинде чакан ишканалар жана өнөр-жай менен алектенген жеке ишкерлер) 51861,7 сомго продукция өндүрүлдү, физикалык көлөмдүн индекси салыштырмалуу 108,8 пайызды түздү.

Айыл чарбасынын, токой чарбасынын жана балык уулоочулуктун дүң чыгарылышынын көлөмү 2023-жылы жалпысынан облус боюнча 71 727,3 млн. сомду түздү. Физикалык көлөмдүн индекси өткөн жылдын деңгээлине салыштырганда 1,2 пайызга аз.

2023-жылы автоунаа менен ташылган жүк 3032,2 миң тоннаны түзүп, өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырмалуу 10,1 пайызга көбөйдү. (мекемелик унаалар камтылган).

2023-жылы 2022-жылга салыштырмалуу дүн жана чекене соода жүгүртүүнүн, автоунааларды жана мотоциклдерди ондоонун жалпы көлөмү 114 685,3 млн.сомду түзүп 15,7 пайызга көбөйдү.

2023-жылы рыноктук тейлөөлөрдүн көрсөтүлгөн кызматтын көлөмү 17827,5 млн. сомду түздү, бул өткөн жылга салыштырмалуу 4,8 пайызга көбөйгөн.

2023-жылы Жалал-Абад облусу боюнча ишканалардын, уюмдардын жана мекемелердеги кызматкерлердин орточо

1. Социально-экономическое развитие области за 2019-2023гг.

Социально-экономическое развитие Джалал-Абадской области за последние пять лет нацелено на стабилизацию экономики и создание необходимых условий для сокращения бедности и повышения уровня жизни населения.

Численность наличного населения Джалал-Абаской области на начало 2024 года составила 1110,0 тыс. человек, постоянного населения- 1335,8 тыс. человек. Из них 74,7 процентов проживало в селах, а 25,3 процента в городских поселениях.

За 2019-2023гг. произошло увеличение численности постоянного населения на 97 тыс. человек или на 7,8 процента.

В 2023 году промышленными предприятиями области (включая малые и промышленную деятельность индивидуальных предпринимателей) произведено продукции на сумму 51861,7 млн. сомов, индекс физического объема к уровню составил 108,8 процента

Объем валового выпуска сельского хозяйства, лесного хозяйства и рыболовства за 2023 г. составил 71 727,3 млн. сомов. Индекс физического объема валового выпуска продукции сельского хозяйства меньше по сравнению с уровнем прошлого года на 1,2 процента.

В 2023 году объем перевезенных грузов автомобильным транспортом увеличился по сравнению с прошлым годом на 10,1 процента и составил 3032,2 тыс. тонн (включены ведомственные автомашины).

В 2023 году по сравнению с 2022 годом общий объем оборота оптовой и розничной торговли, ремонта автомобилей и мотоциклов повысился на 15,7 процента и составил 114 685,3 млн. сомов.

Общий объем оказанных рыночных услуг в 2023 году составил 17 827,5 млн. сомов и по сравнению с прошлым годом увеличился на 4,8 процента.

В 2023 году среднемесячная заработная плата работников предприятий, учреждений и организаций в среднем по

айлык акысы 28764 сомду түзүп, 2019 жылга карата 55,0 пайызга өскөн. Керектөө бааларынын индексин эске алуу менен эсептелген реалдуу айлык акынын өлчөмү 2,5 пайызга көбөйдү.

Инфляция деңгээлин мүнөздөөчү керектөө бааларынын индекси, жалпысынан Жалал-Абад облусу боюнча 2023-жылдын январь - декабрь айларында (өткөн жылдын декабрь айына салыштырмалуу) 107,8 пайызды түздү.

2023-жылы облустун финансылык эмес активдердин инвестициясына 35780,3 млн. сом салым тартылган.

2019-жылдан баштап облустагы объекттердин курулуш иштеринин өсүшүнө жана реконструкциясына инвестициялык иштер жигердүү түрткү берип келет. 2023-жылы экономиканын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүүсүнө 33 976,6 млн. сом капиталдык салым сарпталган.

2023-жылы экономиканын реалдуу секторунан продукциялык иштерди, кызмат көрсөтүүлөрдү өткөрүүдөн түшкөн дүң киреше 2019-жылга салыштырмалуу 2,2 эсеге көбөйүп, 62 193,5 млн. сомду түздү.

Республикалык бюджеттин кирешеси 2023-жылдын (финансылык эмес активдерди сатуудан түшкөн киреше кошкондо), 13 176,4 млн. сом көлөмүндө аткарылды, анын ичинен 100 пайызы же 13 176,1 млн. сом операциялык ишмердиктен түшкөн киреше болду

2019-2023-жылдары жергиликтүү бюджеттин бардык кирешелери 2625,8 млн. сомдон 6611,4 млн. сомго чейин өскөн (финансылык эмес активдерди сатууну кошкондо) 2,5 эсеге көбөйгөн же (3985,6 млн. сомго).

Жалал-Абад облусунун соода уюмдарынын ишканаларынын, дыйкан чарбаларынын, жеке адамдардын жакынкы жана алыскы чет өлкөлөр менен тышкы соода жүгүртүүсү жүк бажы декларациясынын маалыматтары боюнча өз ара соода жүгүртүүсү 2023 - жылы 549,6 млн. АКШ долларын түздү (уюштурулбаган сооданы кошпогондо).

области сложилась в размере 28764 сомов, и по сравнению с 2019 годом увеличилась в 55,0 процента. Реальный размер заработной платы с учетом индекса потребительских цен увеличилась на 2,5 процента.

Индекс потребительских цен, характеризующий уровень инфляции, в целом по Джалал-Абадской области в январе-декабре 2023 года (по сравнению с декабрем предыдущего года) составили 107,8 процента, что является самым высоким показателем за последние пять лет.

В экономику области в 2023 г. вложено инвестиций в нефинансовые активы в сумме 35780,3млн. сомов.

С 2019 года в области активно ведется инвестиционная деятельность, характеризующаяся ростом объемов строительства и реконструкции объектов. На развитие экономики и социальной сферы в 2023 году использовано 33 976,6 млн. сомов капитальных вложений.

Валовой доход предприятий от реализации продукции, работ, услуг реального сектора экономики в 2023 году по сравнению с 2019 годом увеличился в 2,2 раза и составил 62 193,5 млн. сомов.

Доходная часть республиканского бюджета в 2023 году (включая поступления от продажи нефинансовых активов) исполнены в размере 13 176,4 млн. сомов, из них доходы от операционной деятельности составили 13 176,1 млн. сомов или 100 процентов.

За 2019-2023 годы поступления в доходную часть местного бюджета увеличились с 2 625,8 млн. сомов до 6 611,4 млн. сомов (включая поступления от продажи нефинансовых активов), в 2,5 раза или на 3 985,6 млн. сомов.

Внешнеторговый оборот организаций, предприятий, крестьянских хозяйств, физических лиц Джалал-Абадской области со странами дальнего и ближнего зарубежья по данным грузовых таможенных деклараций и с государствами – членами ЕАЭС по данным государственной статистической отчетности взаимная торговля в 2023 году составил 549,6 млн. долларов США (без учета неорганизованной торговли).

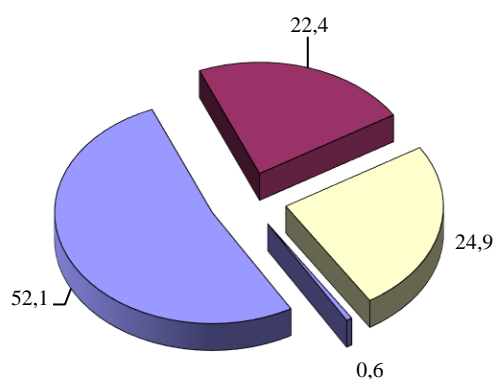
2. Сектордук мүнөздөмө

Реалдуу сектор

Өнөр жай. 2023-жылы өнөр-жай ишканалары тарабынан (анын ичинде чакан ишканалар жана өнөр-жай менен алектенген жеке ишкерлер) 51861,7 сомго продукция өндүрүлдү, физикалык көлөмдүн индекси салыштырмалуу 108,8 пайызды түздү.

Өнөр жай өндүрүштүк структурасында 2023-жылы тоо кен казуу өнөр жайы – 52,1 пайызды, иштетүү өнөр жайы – 22,4, электр энергия, газ, буу жана кондицияланган аба жабдуулары менен камсыздоо – 24,9 пайыз, суу менен жабдуу, тазалоо, таштандыларды иштетүү жана экинчи ирет жасалган сырьену алуу-0,6 пайызды түзгөн.

Өндүрүштүн экономикалык ишмердүүлүктүн түрлөрү боюнча 2023-жылдагы структурасы (жалпы көлөмгө карата пайыз менен)

2023-жылы облустун өнөр жай жаатында өндүрүлгөн продукциялардын көлөмүнүн 108,8% жогорулаган. Анын ичинде пайдалуу кендерди казуу тармагында

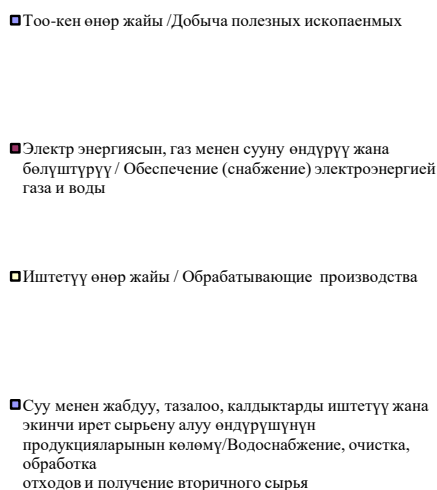
2. Секторный обзор

Реальный сектор

Промышленность. В 2023 году промышленными предприятиями области (включая малые и промышленную деятельность индивидуальных предпринимателей) произведено продукции на сумму 51861,7 млн. сомов, индекс физического объема к уровню составил 108,8 процента

В структуре промышленного производства доля продукции по добыче прочих полезных ископаемых в 2023 году составила-52,1 процента, обрабатывающего производства – 22,4, обеспечение (снабжение) электроэнергией, газом, паром и кондионированным воздухом – 24,9 процента, водоснабжение, очистка, обработка отходов и получение вторичного сырья- 0,6 процента.

Структура промышленного производства по видам экономической деятельности в 2023 году (в процентах к общему объему производства)

В 2023 году индекс физического объема (ИФО) промышленной продукции составил 108,8%. Предприятия отрасли по добыче полезных ископаемых увеличили ИФО до

жумуш алып барган ишканалар 101,1%, ал эми иштетүү өндүрүшүндөгү ишканалар 144,9% өз жумушун жогорулатышкан.

Айыл чарбасы.

Айыл чарбасынын, токой чарбасынын жана балык уулоочулуктун дүң чыгарылышынын көлөмү 2023-жылы жалпысынан облус боюнча 71727.3 млн. сомду түздү. Физикалык көлөмдүн индекси өткөн жылдын деңгээлине салыштырганда 1,2 пайызга аз.

2023-жылдын 1-январына карата облустун аймагында катталган айыл чарба, токой чарба жана балык уулоочулук чөйрөсү менен байланышкан ишмердикти ишке ашырган чарба жүргүзүүчү субъектилердин саны 109446 бирдикти түздү. 2019-жылга салыштырмалуу 5906 бирдикке көбөйгөн.

2023-жылдын 1-январына карата облус боюнча жалпы айдоо аянты 165527 гектарды түзүп, өткөн жылга салыштырганда 28 гектарга азайса, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу – 368 гектарга азайган.

Дан өсүмдүктөрүнүн дүң жыйымы (тазаланган салмакта) 2023-жылы 280 828.9 тоннаны түзүп, 2022-жылга салыштырганда 8300.4 тоннага, же 3,0 пайызга көбөйгөн, ал эми 2019-жылга салыштырганда 4380.4 тоннага, же 1,5 пайызга көбөйдү.

2023-жылы дан эгиндеринин дүң жыйымынын 90,1 пайызын, же 252 946,7 тоннасын дыйкан (фермер) чарбалары өндүргөн.

2023-жылы дан өсүмдүктөрүнүн орточо түшүмдүүлүгү облус боюнча гектарына 42,4 центнерди түзүп, 2022-жылга салыштырганда 0,7 центнерге, ал эми 2019-жылга салыштырганда 2,6 центнерге төмөндөгөн.

Пахтанын дүң жыйымы (зачеттук салмакта) 2023-жылы 34061,4 тоннаны түзүп, 2022-жылга салыштырганда 7259,1 тоннага, же 17,5 пайызга азайган, ал эми 2019-жылга салыштырганда 8137,3 тоннага, же 24,6 пайызга азайган.

Картошканын дүң жыйымы 2023-жылы 127 389,7 тоннаны түзүп, 2022-жылга салыштырганда 4647,7 тоннага, же 3,7 пайызга, ал эми 2019-жылга салыштырганда 10 647,2 тоннага, же 7,7 пайызга азайган.

Жашылча 2023-жылы 327 151,6 тонна жыйналып, 2022-жылга салыштырганда

101,1% а обрабатывающей промышленности составило 144,9%.

Сельское хозяйство.

Объем валового выпуска сельского хозяйства, лесного хозяйства и рыболовства за 2023 г. составил 71727.3 млн. сомов. Индекс физического объема валового выпуска продукции сельского хозяйства меньше по сравнению с уровнем прошлого года на 1,2 процента.

На 1 января 2023 г. на территории области насчитывалось 109446 действующих хозяйствующих субъектов, осуществляющих деятельность в сфере сельского хозяйства, лесного хозяйства и рыболовства. По сравнению с 2019 годом увеличилось на 5906 единиц.

На 1 января 2023 г. общая площадь пашни по области составила 165 527 гектаров, что на 28 гектаров меньше чем предыдущем году, а по сравнению с 2019 г. уменьшилось на 368 гектаров.

Валовой сбор зерновых культур (в весе после доработки) в 2023 г. составил 280 829,9 тонн, что больше на 8300,4 тонн, или 3,0 процента, чем 2022г. и больше на 4380,4 тонн, или 1,5 процента – чем в 2019г

В 2023г. удельный вес валового сбора зерновых культур (в весе после доработки) в крестьянских (фермерских) хозяйствах составил 90,1 процента, или 252 946,7 тонн.

В 2023 г. средняя урожайность зерновых культур по области составила 42,4 центнеров с гектара и по сравнению с 2022 г. увеличилось на 0,7 центнеров, а по сравнению с 2019-годом на 2,6 центнеров меньше с гектара.

Валовой сбор хлопка-сырца (в зачетном весе) в 2023г. составил 34061,4 тонн и по сравнению с 2022 г. увеличилось на 7259,1 тонн, или 17,5 процентов, а по сравнению с 2019 г. меньше на 8137,3 тонн, или на 24,6 процента.

Валовой сбор картофеля в 2023г. составил 127 389,7 тонн, что меньше по сравнению с 2023 г. на 4647,7 тонн, или на 3,7 процента, а с 2019-годом - на 10647,2 тонн, или на 7,7 процента.

Овощей собрано в 2023г. 327 151,6 тонн, что больше на 14297,7 тонн, или на 4,5

14297,0 тоннага, же 4,5 пайызга көбөйдү, ал эми 2019-жылга салыштырганда 39 929,2 тоннага, же 13,9 пайызга көбөйдү.

Мөмө-жемиштер 2023-жылы 42643,0 тонна жыйналып, 2022-жылга салыштырганда 283,2 тоннага, же 0,6 пайызга көбөйгөн, ал эми 2019-жылга салыштырганда 3712,4 тоннага, же 8,0 пайызга азайды.

Бахча өсүмдүктөрүнүн дүң жыйымы 2023-жылы 94 339,4 тоннаны түзүп, 2022-жылга салыштырганда 1 701,0 тоннага, же 1,8 пайызга, ал эми 2019-жылга салыштырганда 1458,3 тоннага, же 1,6 пайызга азайган.

2023-жылы мурунку жылдарга салыштырмалуу мал чарбасынын дүң продукциясын өндүрүүнүн көбөйүшү ири мүйүздүү малдын, кой-эчкилердин, жылкынын жана үй канаттууларынын санынын өсүшү менен шартталган.

Эт (союлган салмакта) 2023-жылы бардык категориядагы чарбаларда 41481,0 тонна өндүрүлүп, 2022-жылга салыштырмалуу 658,7 тоннага, же 1,6 пайызга, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 6147,6 тоннага, же 17,4 пайызга көбөйдү.

Сүт 2023-жылы 372895,5 тонна өндүрүлдү. Бир баш уйдан саалган орточо жылдык сүт 1939 килограммды түзүп, 2022-жылга салыштырмалуу 8 килограммга, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 59 килограммга көбөйгөн.

Жумуртка 2023-жылы 77134 миң даана өндүрүлүп, 2022-жылга салыштырмалуу 2224 миң даанага, же 2,9 пайызга, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 7907 миң даанага, же 11,4 пайызга көбөйдү. Облус боюнча бир баш мекиядан орточо 95 жумуртка алынып, 2022-жылга салыштырмалуу 8 даанага, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 11 даанага көбөйгөн.

Жүн (физикалык салмакта) 2023-жылы 2395,8 тонна кыркылып, 2022-жылга салыштырмалуу 18,8 тоннага, же 0,8 пайызга, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 109,0 тоннага, же 4,7 пайызга көбөйгөн. Бир баш койдон кыркылган орточо жүн 2019-2023-жылдары 2,1 килограммды түздү.

2023-жылдын аягына карата облустун бардык категориядагы чарбаларында ири мүйүздүү мал 375252 башты түзүп, 2022-

процента, чем в 2022 г. А по сравнению с 2019 г. больше на 39 929,2 тонн, или на 13,9 процента.

Плодово-ягодных культур в 2023г. собрано 42 643,0 тонн, что больше на 283,2 тонн, или на 0,6 процента по сравнению с 2022 г. а с 2019 г. меньше на 3712,4 тонн, или на 8,0 процента.

Валовой сбор бахчевых культур в 2023 г. составил 94 339,4 тонн и по сравнению с 2022г. на 1 701,0 тонн, или на 1,8 процента, а по сравнению с 2019 годом меньше на 1458,3 тонн, или на 1,6 процента.

Увеличение производства валовой продукции животноводства в 2023 г. по сравнению с предыдущими годами обусловлено ростом поголовья крупного рогатого скота, овец и коз, лошадей и домашних птицы.

В 2023 г. хозяйствами всех категорий произведено тонн мяса (в убойном весе), что больше на 41481,0 тонн, или 1,6 процента по сравнению с 2022 г. и на 6147,6 тонн, или 17,4 процента – чем в 2019 г.

В 2023 г. произведено 372895,5 тонн молока. При этом, средний годовой надой молока от одной коровы составил 1939 кг, что больше на 8 кг по сравнению с 2022 г. и на 59 кг – чем в 2019 г.

В 2023 г. произведено 77 134 тыс.штук яиц, что на 2224 тыс.шт. или на 2,9 процента больше по сравнению с 2022 г. и на 7907 тыс.штук или 11,4 процента – чем в 2019 г. В среднем по области от одной курицы-несушки получено 95 штук яиц, что больше на 8 шт. по сравнению с 2022 г. и на 11 шт. – чем в 2019 г.

В 2023 г. настрижено 2 395,8,0 тонн шерсти (физической массе), что больше на 18,8 тонн, или 0,8 процента по сравнению с 2022 г. и на 117,4 тонн или 5,1 процента – чем в 2019 г. Средний настриг шерсти от одной овцы в 2019-2023 гг. составила 2,1 кг.

жылга салыштырмалуу 3 566 башка, же 0,9 пайызга, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 32 849 башка, же 9,5 пайызга көбөйдү.

Кой-эчкилердин саны облус боюнча 2023-жылдын аягына карата 1382119 башты түзүп, 2022-жылга салыштырмалуу 8059 башка, же 0,6 пайызга, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 48598 башка, же 3,6 пайызга көбөйдү.

Жылкылардын саны облус боюнча 2023-жылдын аягына карата 88 378 башты түзүп, 2022-жылга салыштырмалуу 1767 башка, же 2,0 пайызга азайган, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 16934 башка, же 15,2 пайызга көбөйдү.

Үй канаттууларынын саны облус боюнча 2023-жылдын аягына карата 1203709 башты түзүп, 2022-жылга салыштырмалуу 14972 башка, же 1,2 пайызга, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 71883 башка, же 6,3 пайызга көбөйдү.

Ошол эле убакта чочколордун саны 26 башты түзүп, 2022-жылга салыштырмалуу 8 башка, же 44,0 пайызга көбөйдү, 2019-жылга салыштырмалуу 20 башка, же 56,5 пайызга азайды.

На конец 2023г. в хозяйствах всех категорий области содержалось 375252 голов крупного рогатого скота, что больше на 3 566 голов, или 0,9 процента, чем на конец 2022 г. и на 32849 голов больше, или 9,5 процента - чем на конец 2019 г.

Поголовье овец и коз по области на конец 2023 г. составило 1382119 голов и по сравнению с 2022 г. возросло на 8059 голов, или на 0,6 процента, а в сравнении с 2019 г. увеличилось на 48598 голов, или 3,6 процента.

Поголовье лошадей по области на конец 2023 г. составило 88378 голов и по сравнению с 2022 г. уменьшилось на 1767 голов, или 2,0 процента, а в сравнении 2019 г. – на 16934 голов, или на 15,2 процента увеличилось.

Поголовье домашних птицы по области на конец 2023 г. составило 1 203709 голов и по сравнению с 2022 г. возросло на 14972 голов, или 1,2 процента, а в сравнении с 2019 г. – на 71883 голов, или 6,3 процента.

В то же время поголовье свиней по сравнению с 2022 г. уменьшилось на 26 голов, или на 44,0 процента, а в сравнении с 2019 г. напротив, снизилось на 20 голов, или 56,5 процента.

Автоунаа жана байланыш. 2019-2023-жылдардын ичинде автоунаа транспорту туруктуу иштеп, экономика менен калктын муктаждыктары үчүн автоунаа менен ташылган жүк жана жүргүнчүлөрдү ташуу облус боюнча канаттандырарлык абалда болду.

2023-жылы автоунаа менен ташылган жүк 3032,2 миң тоннаны түзүп, өткөн жылдына ушул эле мезгилине салыштырмалуу 10,1 пайызга көбөйдү. (мекемелик унаалар камтылган). (Тиркемелер таблица 7.1-7.2)

2023-жылы ЖИ автоунаа менен ташылган жүк 2019-жылга салыштырмалуу 3,7 пайызга, же 96,4 миң тоннага өскөн.

2023-жылы жүк ташууну жүгүртүү (мекемелик унаалар камтылган) 165,9 млн. тонна-километрди түзүп, өткөн жылдын ушул эле

Транспорт и связь. На протяжении 2019-2023 гг. автомобильный транспорт функционировал устойчиво и удовлетворял потребности экономики и населения области в перевозках грузов и пассажиров.

В 2023 году объем перевезенных грузов автомобилным транспортом увеличился по сравнению с прошлым годом на 10,1 процента (включены ведомственные автомашины). (Приложение: таблица 7.1-7.2)

В 2023 году по сравнению с 2019 годом объем перевозок грузов автомобилным транспортом ИП повысился на 3,7 процента, или на 96,4 тыс. тонн.

Автомобильным транспортом в 2023 году объем грузооборота (включены ведомственные автомашины) составил 165,9 млн.

мезгилине салыштырмалуу 7,7 пайызга тонно-километров, или на 7,7 процента көбөйгөн, ал эми 2019-жылдын ушул эле мез-больше по сравнению с соответствующим пегилине салыштырмалуу 92,8 пайызга периодом прошлого года, а по сравнению с 2019г. өскөн. (Тиркемелер таблица 7.3-7.4) – на 92,8 процента больше. (Приложение: таблица 7.3-7.4)

Акыркы беш жылда облус боюнча автоунаа транспорту менен жүргүнчүлөрдү ташуу-рооборота автомобильным транспортом уну жүгүртүү 4,6 пайызга өсүп 862,8 млн. 2023г возрос на 4,6 процента и составил в жүргүнчү-километрди түзгөн, ал эми өткөн 862,8 миллионов пассажиро-километров, и по жылдын ушул эле мезгилине салыштырмалуу сравнению с 2020 годом увеличился на 83,2 83,2 пайызга көбөйгөн. (Тиркемелер таблица процента. (Приложение: таблица 7.9-7.10) 7.9-7.10)

Уюмдардын түрлөрү боюнча автоунаа менен жүргүнчүлөрдү ташууну жүгүртүү организаций (в процентах к итогу)
(жыйынтыкка карата пайыз менен)

2023-жылы автоунаа транспорту менен жүргүнчүлөрдү ташууну жүгүртүүнүн основном, за счет увеличения перевозок пассажирооборота получен, в көптөгөн багыттары боюнча өскөнү байкалган, жиров автобусами и такси индивидуальных негизинен, жүргүнчүлөрдү ташуу автобус владельцев. Доля пассажирооборота, выполненна жеке ишкерлердин такси менен ташуусу ненного ими в 2023 году в общем объеме состав-аркылуу көбөйгөн. 2023-жылы автоунаа менен вила 4,6 процента жүргүнчүлөрдү ташууну жүгүртүүнүн үлүшү 4,6 пайызды түзгөн.

Аймактар боюнча жүргүнчүлөрдү ташуу үлүшү (жыйынтыкка карата пайыз менен) **Структура перевозки пассажиров по территории (в процентах к итогу)**

2023-жылдын жүргүнчүлөрдү ташуу облус боюнча 27,2 млн. адамды түзүп өткөн области составила 27,2 млн. человек, что на жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу 5,95,9 процента больше по сравнению с соответ-пайызга көбөйгөн. (Тиркемелер таблица 7.6-ствующим периодом прошлого года. (Прило-жение: таблица 7.6-7.7)

Аймактар боюнча жүргүнчүлөрдү ташуу үлүшүнүн эң чоң бөлүгү Жалал-Абад шаа-ийий удельный вес перевозки пассажиров при-рында болуп 9,5 пайызды түздү. шелся на г. Джалал-Абад – 9,5 процента от об-щего объема.

Аймактар боюнча алсак автоунаа менен жүргүнчүлөрдү ташуу шаар-райондорунда 1,0 транспортом составил по всем районам и го-пайыздан 9,5 пайызга өткөн жылга салы-родам от 1,0-9,5 процентов больше по сравне-штырмалуу көп. нию с прошлым годом.

Почта жана чабарман ишмердиги. **Почтовая и курьерская деятельность.**
2023-жылдын почта жана чабарман ишмерди-Доходы от услуг почтовой и курьерской дея-гинин кызмат көрсөтүүлөрүнөн түшкөн кире-тельности в 2023 году по сравнению с 2022 г. шелер 2022-жылга салыштырмалуу 24,0увеличилось на 24,0 процента и составили 84,5 пайызга көбөйүп 84,5 млн. сомду түздү (Тирке-млн. сомов. (Приложение: таблица 8.2) мелер таблица 8.2)

Байланыш. Байланыш кызмат **Связь.** Доходы, полученные от предо-көрсөтүү мекемелеринен түшкөн кирешелер ставления услуг связи, в 2023 году составили 2023-жылы 129,0 млн. сомду түзүп, өткөн жыл-129,0 млн. сомов и по сравнению с соответ-дын ушул эле мезгилине салыштырмалуу 32,6ствующим периодом прошлого года составил пайызга азайган. (Тиркемелер таблица 8.1). 67,4 процента (Приложение: таблица 8.1).

Эмгек жана айлык акы. 2023-жылы **Труд и заработная плата.** В Жалал-Абад облусу боюнча ишканалардын, 2023 году среднемесячная заработная

уюмдардын жана мекемелердеги кызматкерлердин орточо айлык акысы 28764 сомду түзүп, 2019 жылга карата 81,5 пайызга өскөн. Керектөө бааларынын индексин эске алуу менен эсептелген реалдуу айлык акынын өлчөмү 2,5 пайызга көбөйдү.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аныктаган валюталардын расмий курсуна жараша 2023-жылы, орточо айлык акы 327,3 АКШ долларын түздү, ал эми 2019-жылы 226,9 АКШ долларын түзгөн.

2019-2023-жылдары ишканалар, мекемелер жана уюмдардагы эмгек акынын өсүшү экономикалык ишмердүүлүктүн көптөгөн багыттары боюнча байкалган.

2023-жылы төмөнкү тармактар боюнча иш алып барган кызматкерлердин орточо айлык акылары облустук деңгээлден кыйла ашкан. Мисалы: пайдалуу кендерди казуу тармагында 65952 сомду түзүп 2,3 эсеге көп, электр энергия, газ, буу жана кондицияланган аба менен камсыздоо (жабдуу) тармагында 49022 сомду түзүп 1,7 эсеге көп, кесиптик, илимий жана техникалык ишмердүүлүк тармагында 40423 сомду түзүп 45 пайызга көп, финансылык ортомчулук жана камсыздандырууда 39215 сомду түзүп 36 пайызга жогору болгон.

Ал эми кээ бир ишмердик чөйрөсүнүн кызматкерлеринин орточо айлык акысы мейманканалар ресторандар ишмердиги 11233 сомду түзүп, облустук деңгээлден 60,9 пайызга аз болгон, дүң жана чекене соода; автоунааларды жана мотоциклдерди оңдоо – 12824 сомду (же 55,4 пайызга) искусство, көңүл ачуу жана эс алуу 20535 сомду (же 28,6 пайызга) орточо айлык акыларынын көлөмү облустук деңгээлден төмөн болууда.

Облус боюнча 2023-жылдын аягына карата айлык акы төлөө боюнча карыздын жалпы суммасы 36104,6 миң сомду түздү, бул көрсөткүч 2022-жылдын тийиштүү мезгилине салыштырмалуу 10,4 пайызга көбөйгөн.

плата работников предприятий, учреждений и организаций в среднем по области сложилась в размере 28764 сомов, и по сравнению с 2019 годом увеличилась в 81,5 процента. Реальный размер заработной платы с учетом индекса потребительских цен увеличилась на 2,5 процента.

В пересчете на доллары США, исходя из среднегодового официального курса валют, установленного Национальным банком Республики, средняя заработная плата одного работника в 2023 году составила 327,3 доллара США, а также 226,9 доллара в 2019 году.

Повышение темпов роста среднемесячной заработной платы за период с 2019 по 2023 года наблюдалось на предприятиях, организациях и учреждениях во многих сферах экономической деятельности.

Наиболее высокооплачиваемыми в 2023 году были работники, занятые в области добыча полезных ископаемых 65952 сомов 2,3 раза, превышает среднеобластной уровень, занятые в области обеспечения (снабжения) электроэнергией, газом, паром и кондиционированным воздухом 49022 сомов профессиональной, научной и технической деятельности, среднемесячная заработная плата которых составила 40423 сома, что в 45 процента, финансового посредничества и страхования 39215 сомов, или в 36 процента больше.

На много ниже областного уровня вышла заработная плата у работников, занятых в сфере прочей обслуживающей деятельности, которая составила сумму деятельность гостиниц и ресторанов 11233 сомов (на 60,9 процента) оптовой и розничной торговли; ремонта автомобилей и мотоциклов – 12824 сомов (на 55,4) искусство развлечения отдых 20535 сомов (на 28,6 процента) меньше.

Сумма общей задолженности по выплате заработной платы на конец 2023 года составила 36104,6 тыс. сомов, что на 10,4 процента увеличилась чем прошлого года.

2019-жылга салыштырмалуу 2023-жылы айлык акы төлөө боюнча карыздын суммасы 8,1 пайызга азайган (же -3199,5 миң сомго азайган).

Айлык акы төлөө боюнча карыздын суммасы төмөнкү тармактарга таандык: курулуш тармагына 35972,6 миң сом жана транспорт ишмердиги жана жукторду сактоо тармагына 66 миң сом, башка тейлөө ишмердигине 51 миң сом.

Бир кызматкерге карата болгон карыздын суммасы 448,1 сомду түздү.

Айлык акы төлөө боюнча карыздардын ичинен 2023-жылдын аягына Кара-Көл шаарындагы ишкана мекемелерге 36059,7 миң сом (же карыздын жалпы суммасынын 99,8 пайызы) жана Жалал-Абад шаарында – 44,9 миң сом таандык (жалпы карыздын 0,1 пайызы).

2023-жылга экономикалык жактан активдүү калктын саны Жалал-Абад облусу боюнча 15 жаш жана андан жогорулары 434,1 миң адамды түзгөн, же 2022-жылга салыштырмалуу 9,2 пайызга азайган. Экономикалык активдүү иш-аракеттегилер 53,0 пайызды түзгөн.

Анын ичинен: жумуш менен камсыз болгондор 91,7 пайызга барабар же 398,5 миң адамды түзүп, 2022-жылга салыштырмалуу 6,6 пайызга азайган (же 28,5 миң адамга аз) ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 4,4 пайызга көп болгон.

Эмгек рыногу. Жалал-Абад райондор аралык эмгек жана социалдык өнүгүү башкармалыгынын маалыматтары боюнча, 2024 - жылдын январь айынын башына карата жумуш издеп, мамлекеттик иш менен камсыз кылуу органдарында катталган жумушсуз калктын саны 25744 адамды түзүп, өткөн жылдын тийиштүү мезгилине салыштырмалуу 8,7 пайызга, же 2480 адамга азайган.

Ал эми 2023-жылдын жумушсуздук статусун алгандардын саны 17218 адам болуп, жалпы жумуш издеп катталган жумушсуз калктын 66,8 пайызын түзүп, 2022-жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу 12,7 пайызга азайган.

По сравнению с 2019 годом в 2023 году задолженность по выплате заработной платы уменьшилась в 8,1 процента (или на - 3199,5 тыс. сомов).

Задолженности по заработной плате приходится на долю организаций, занятых в сфере строительства 35972,6 тыс. сомов и транспортная деятельность и хранения грузов 66 тыс.сомов прочая обслуживающая деятельность 51 тыс. сомов.

Задолженность в расчете на одного работающего по области составила - 448,1 сомов.

Задолженность по выплате заработной плате конец 2023 года приходится на город Кара-Куль в сумме 36059,7 тыс. сомов (99,8 процента от общей задолженности) и на г. Джалал-Абад, - 44,9 тыс. сомов (0,1процента).

Экономически активное население в возрасте 15 лет и старше по Джалал-абадский области в 2023 году составило 434,1 тыс. человек, что на 9,2 процента меньше соответствующего периода 2022г. Уровень экономической активности составил 53,0 процента.

Из них: уровень занятости населения равен 91,7 процента, или 398,5 тыс. человек, что на 6,6 процента меньше данных 2022г. (или на 28,5 тыс. человек меньше) и на 4,4 процента больше, по сравнению с 2019г.

Рынок труда. По данным Джалал-Абадского межрайонного управления труда и социального развития численность незанятого населения, состоящих на учете в службах занятости в поисках работы по состоянию на 1 января 2024 года составила 25744 человек, и по сравнению с данными за соответствующий период прошлого года уменьшилась на 8,7 процента, или на 2480 человек.

Официальный статус безработного за 2023 год имели 17218 человека (66,8 процента от общего числа незанятых граждан), что по сравнению с этим же периодом прошлого года численность уменьшилась на 12,7 процента.

2024-жылдын 1-январына карата райондор аралык эмгек жана социалдык өнүгүү башкармалыгынын жумушсуздук статусун алгандардын саны.
(адам)

Численности официально зарегист-риро-ванных безработных в органах управления труда и социального развития в территориаль-ном разрезе на 1 января 2024года.
(человек)

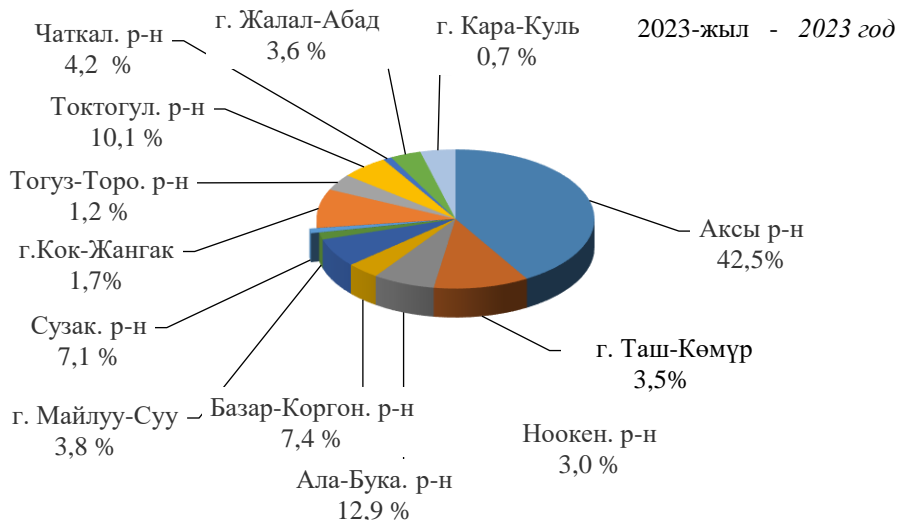
	Катталган жумушсуз калк <i>Состоит на</i> <i>учете</i> <i>безработных</i>		Өткөн жылдын тие- шелүү мезгилине ка- рата пайыз менен/ <i>В процентах к соот- ветствующему пери- оду предыдущего</i> <i>года</i>	Анын ичинен: расмий каттоодон өткөн жу- мушсуздар <i>в том числе: офици- ально зарегистриро- ванных безработных</i>	Анын ичинен аялдар <i>Из них: жен- щин</i>	
	2022- жыл 2022 год	2023- жыл 2023 год				
Жалал-Абад облусу	28224	25744	91,2	17218	6382	Джалал-Абадская область
Аксы рай- ону	8325	7345	88,2	7326	2351	Аксыский район
Ала-Бука району	2369	2351	99,2	2217	869	Ала-Букинский район
Базар-Кор- гон району	4465	4430	99,2	1279	415	Базар-Коргонский район
Ноокен рай- ону	1824	1617	88,6	499	263	Ноокенский район
Сузак рай- ону	3366	3125	92,8	1227	564	Сузакский район
а.и. Көк- Жангак ш.	485	391	80,6	294	89	в.т.ч г Кок-Жангак
Тогуз-Торо район	984	982	99,7	207	58	Тогуз-Тороуский район
Токтогул району	1980	1948	98,3	1746	723	Токтогульский район
Чаткал рай- ону	899	895	99,5	720	263	Чаткальский район
Жалал-Абад шаары	2168	1601	73,8	622	255	г. Джалал-Абад
Кара-Көл шаары	259	154	59,4	112	67	г. Кара-Куль
Майлуу-Суу шаары	729	672	92,1	664	356	г.Майлуу-Суу
Таш-Көмүр шаары	856	624	72,8	599	198	г.Таш-Кумыр

Эң аз корголуучу эмгек рыногу аялдар болуп саналат. Жалпы жумушсуздук статусун алгандардын саны, 2023-жылдын аягына карата жумуш издеп, мамлекеттик иш менен камсыз кылуу органдарында катталган жумушсуз калктын санынын 24,7 пайызын аялдар (6382 адамды) түзгөн.

По-прежнему, наименее защищенной на рынке труда являются женщины. Из общего числа официально зарегистрированных безработных, обратившихся в службы занятости в поисках работы на конец 2023 года женщины составили 24,7 % (6382 человек).

Эмгек жана социалдык өнүгүү башкармалыгында аймактар боюнча расмий катталган жумушсуз калктын саны
(жыйынтыкка карата пайыз менен)

**Структура численности официально за-
регистрированных безработных
в органах управления труда и социального
развития в территориальном разрезе**
(в процентах к итогу)

Соода жана калкка кызмат көрсөтүү.

Кыргыз Республикасында өзгөчө кырдаал абалы 2023-жылдын Жалал-Абад облусунда дүң жана чекене соода жүгүртүүнүн, автоунааларды жана мотоциклдерди оңдоонун жалпы көлөмү 2022 – жылга салыштырмалуу дүң жана чекене соода жүгүртүүнүн, автоунааларды жана мотоциклдерди оңдоонун жалпы көлөмү 114685,3 млн.сомду түзүп 105,9 пайызга көбөйдү.

Мейманканалар жана ресторандар тарабынан көрсөтүлгөн кызмат көрсөтүүлөрдүн көлөмү 4197906 млн.сомду түздү жана 8,6 пайызга көбөйдү.

2019-2023ж.ж. аралыгында соода жүгүртүүнүн өсүшү чекене соода жүгүртүүнүн эсебинен сакталып, коомдук тамак-аш менен бирге, 2023-жылы анын көлөмү 4107717 млн.сомду түзүп жана өткөн жылга салыштырмалуу 8,7 пайызга көбөйдү.

2023-жылы чекене товар жүгүртүүнүн көлөмү чакан жана орто ишканалар тарабынан 109416,0 млн. сомго же жалпы көлөмдүн 11,6 пайызын түзгөн. Жеке ишкерлердин сатуунун жалпы көлөмү 82689,8 миң сомду түзүп, жалпы көлөмүнүн 95,5 пайызын түзгөн.

Чекене соода-жүгүртүү көлөмүнүн түзүмү
(жыйынтыгы пайыз менен)

Торговля и услуги населению.

В 2023 году по сравнению с 2022 годом общий объем оборота оптовой и розничной торговли, ремонта автомобилей и мотоциклов, что по сравнению с прошлым годом больше на 105,9 процента и составил 114685,3 млн. сомов.

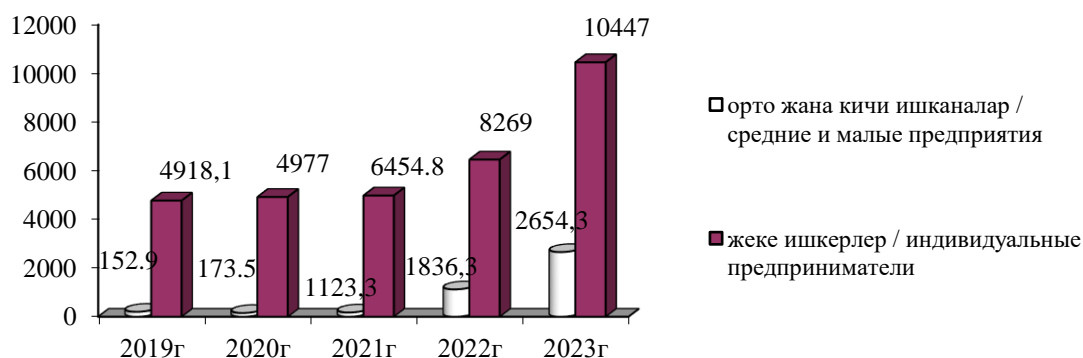
Объем услуг, оказанный гостиницами и ресторанами, составил 4197906 млн. сом и увеличился на 8.6 процента.

В течение 2019-2023гг. рост товарооборота сохраняется за счет оборота розничной торговли, включая общественное питание, в 2023 г. его объем составил 4107717 млн. сомов и увеличился по сравнению с предыдущим периодом на 8,7процента.

Объем розничного товарооборота в 2023 года. малыми и средними предприятиями составила 109416,0 млн. сомов, от общего объема 11,6 процента, а индивидуальными предпринимателями 82689,8 млн.сом. Доля объема продаж индивидуальными предпринимателями в общем объеме составила 95,5 процентов.

Структура объема розничного товарооборота
(в процентах к итогу)

Соодадагы мамлекеттик эмес сектор үстөмдүк абалды ээлейт жана анын салыштырма салмагы 2019–2023-жылдары 99,9 пайызды түзгөн.

Негосударственный сектор в торговле занимает доминирующее положение и его удельный вес в 2019 – 2023 г.г. составил 99,9 процента.

Тейлөө. Соода, мейманкана жана ресторандарды эске албаганда, чарбалык субъектилер облустук (юридикалык жана жеке жактар) тарабынан берилген жалпы көрсөтүлгөн рыноктук кызматтардын көлөмү 2023-жылы 17827,5 млн. сомду түзүп, өткөн жылга салыштырмалуу 4,8 пайызга көбөйдү.

Услуги. *Общий объем оказанных рыночных услуг, исключая оборот торговли, гостиниц и ресторанов, предоставленных хозяйствующими субъектами области (юридическими и физическими лицами) в 2023 году составил 17827,5 млн. сомов и по сравнению с прошлым годом увеличился на 4,8 процента.*

Рыноктук тейлөөлөрдүн көлөмү өткөн 2022-жылдын тийиштүү мезгилине салыштырмалуу баада көпчүлүк район шаарларда көбөйгөн.

Объем рыночных услуг по области по сравнению с 2022г. увеличилась множество городов и районах.

Кара-Көл шаары 30,5 пайызга, Аксы району 11,7 пайызга, Токтогул району 9,5 пайызга, Таш-Көмүр шаары 9,2 пайызга, Жалал-Абад шаары боюнча 4,6 пайызга, Ала-Бука району 4,1 пайызга, Сузак району 3,1 пайызга, Ноокен району 1,5 пайызга, Базар-Коргон району 0,7 пайызга көбөйсө ал эми Тогуз-Торо району 7,0 пайызга, Чаткал району 2,8 пайызга жана Майлуу-Суу шаары 2,1 пайызга азайган.

Объем услуг г. Кара-Куль составил на 30,5 процента, Аксыйский район 11,7 процента, Токтогульский район 9,5 процента, г. Таш-Кумыр 9,2 процента, Джалал-Абад 4,6 процента, Ала-Букинский район составило 4,1 процента, Сузакский район 3,1 процента, Ноокенский район 1,5 процента, Базар-Коргонский район на 0,7 процента увеличилась.

А в Тогуз-Тороузский район на 7,0 процент Чаткальский район на 2,8 процента и г. Майлуу-Суу 2,1 процента меньше чем прошлым году.

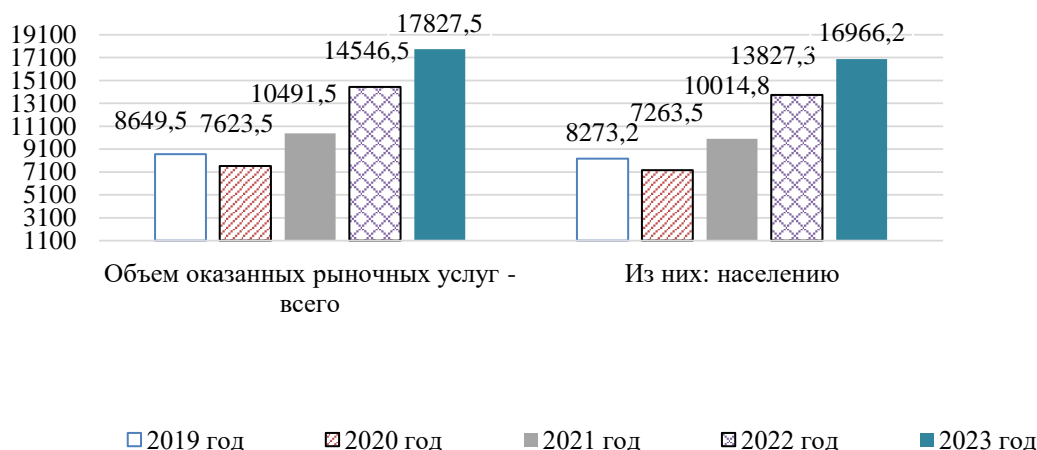
Облустун чарба жүргүзүүчү субъектери тарабынан акыркы беш жылда берилген көрсөтүлгөн рыноктук кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпы көлөмүнүн өзгөрүү тенденциясы кызмат көрсөтүүнүн натыйжалуулугу жогорулагандыгын көрсөтүүдө. Иш жүзүндөгү баалардын рыноктук кызмат көрсөтүүлөрүнүн көлөмү акыркы беш жылда ушул мезгил үчүн 9178,0 млн.сомго өстү.

Тенденция изменения общего объема оказанных рыночных услуг, предоставленных хозяйствующими субъектами области за последние пять лет, показывает, что эффективность услуг повышается. Объем рыночных услуг в фактических ценах возрос за этот период на 9178,0 млн. сомов.

**Жалал-Абад облусу боюнча көрсөтүлгөн
рыноктук кызматтын жалпы көлөмү**
(млн. сом)

**Общий объем оказанных рыночных услуг
по Джалал-Абадской области**

(млн. сомов)

Көрсөтүлгөн рыноктук кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпы көлөмүнөн, анын ичинен калкка 16966,2 млн.сомго кызмат көрсөтүлгөн, бул көлөм 2022-жылга салыштырганда 22,7 пайызга көбөйгөн. 2023-жылы калкка көрсөтүлгөн кызматтын үлүшү рыноктук кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпы көлөмүнүн 95,2 пайызын түздү, бул 2019-жылга салыштырмалуу 2 эсеге көп, (2019-жылы калкка көрсөтүлгөн кызмат көрсөтүүлөрдүн салыштырма салмагы 100,0 пайызды түзгөн).

Кызмат көрсөтүүлөрдүн көлөмү физикалык көлөмдө 2023-жыл боюнча транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоо – 2566,3 млн. сомду түзүп, былтыркы жылга салыштырмалуу 9,5 пайызга, 2019-жылга салыштырмалуу алардын көлөмү 672,0 млн.сомго көбөйдү, маалымат жана байланыш 398,2 млн. сомду түзүп, өткөн жылга салыштырмалуу 23,3 пайызды түздү, 2019-жылга салыштырмалуу алардын көлөмү 135,0 млн. сомго көбөйдү, кызмат көрсөтүүнүн административдик жана көмөкчү ишинин көлөмү 337,0 млн. сомду түзүп, 34,0 пайызды түздү, 2019-жылга салыштырмалуу 146,3 млн. сомго көбөйгөн, кыймылсыз мүлк операцияларынын көлөмү жыл ичинде 521,2 млн.сомду түзүп, бул 2022-жылга салыштырмалуу 27,0 пайызга көбөйгөн. 2019-жылга салыштырганда көлөмү 283,0 млн. сомго көбөйгөн.

Из общего объема оказанных рыночных услуг населению было оказано услуг на 16966,2 млн. сомов, объем увеличился по сравнению с прошлым годом на 22,7 процента. Доля оказанных услуг населению в 2022 году от общего объема рыночных услуг составила 95,2 процента, что больше на 2 (раза) больше по сравнению с 2019 годом, удельный вес услуг, оказанных населению составил 100,0 процента.

Объем услуг по видам экономической деятельности в физическом объеме 2023 году по услугам в транспортной деятельности и хранению грузов – составило 2566,3 млн.сомов, и увеличился на 9,5 процента по сравнению с соответствующим периодом прошлого года, по сравнению с 2019 годом их объем повысился на 672,0 млн. сомов, по информации и связи составило 23,3 процента составил 398,2 млн. сомов, по сравнению с 2019 годом их объем увеличился на 135,0 млн. сомов, услуги административной и вспомогательной деятельности увеличилось на 34,0 процента по сравнению с прошлым годом, и составил 337,0 млн. сомов, а по сравнению с 2019г. увеличился на 146,3 млн. сомов, услуги по предоставлению операций с недвижимым имуществом на 27,0 процента больше, чем 2022 году, а годовой

Кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик көлөмү 3659,7 млн.сомду түзүп, өткөн жылга салыштырганда 20,2 пайызга көбөйгөн, ал эми 2019-жылга салыштырганда 2822,0 млн. сомго көбөйгөн. Искусство, көңүл ачуу жана эс алуу кызматтарынын көлөмү 2023-жылы 277,3 млн.сомду түздү, өткөн жылга салыштырмалуу 53,3 пайызга көбөйдү, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 139,0 млн. сомго көбөйгөн. Башка тейлөө ишмердиги боюнча кызмат көрсөтүүлөрдүн көлөмү 2023-жылы 2416,8 млн. сомго жетип өткөн жылга салыштырганда 40,8 пайызга көбөйдү, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 809,0 млн. сомго көбөйгөн.

2023-жылда финансылык ортомчулук жана камсыздандыруу ишмердигинин көлөмү 4333,7 млн.сомду түздү, өткөн жылга салыштырмалуу 20,5 пайызга көбөйгөн, акыркы беш жылдын ичинде 2406,0 млн. сомго көбөйгөн, билим берүү кызматтары өткөн жылга салыштырмалуу 17,0 пайызга өстү же 1902,3 млн.сом көлөмдү түздү. Акыркы беш жылда алардын көлөмү 910,4 млн. сомго көбөйдү. Саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөөнүн көлөмү 34,3 пайызга көбөйүп же 1415,1 млн. сом болду, акыркы беш жыл ичинде алардын көлөмү 855,3 млн. сомго көбөйдү.

Керектөө бааларынын индекси.

Инфляция деңгээлин мүнөздөөчү керектөө бааларынын индекси, жалпысынан Жалал-Абад облусу боюнча 2023-жылдын январь - декабрь айларында (өткөн жылдын декабрь айына салыштырмалуу) 107,8 пайызды түздү. Акыркы беш жылдын ичинде инфляция деңгээлинин өзгөрүүсү бир беткей болбогондугун белгилей кетүү керек.

Акыркы беш жылдын ичинде, облус боюнча инфляция деңгээлинин өзгөрүшүнө ар кандай факторлор таасирин тийгизип келет.

2019-2020 жылдары кызмат

объем их составил 521,2 млн. сомов, что по сравнению с 2019 годом увеличился на 283,0 млн.сом. Услуги по профессиональной, научной и технической деятельности по сравнению с прошлым годом на 20,2 процент больше или объем услуг составил 3659,7 млн. сомов, а объем по сравнению с 2019 годом увеличился на 2822,0 млн.сом. Объем услуг искусства, развлечений и отдыха за 2023 году составил 277,3 млн. сомов, и по сравнению с прошлым годом увеличился на 53,3 процента, по сравнению с 2019г. больше на 139,0 млн. сомов. Объем услуг по прочей обслуживающей деятельности составил 2416,8 млн. сомов, и по сравнению с прошлым годом увеличился на 40,8 процента и увеличился 809,0 млн.сомов. по сравнению с 2019г.

В частности 2023 году объем по финансовому посредничеству и страхованию увеличился на 20,5 процента, по сравнению с прошлым годом, и составил 4333,7 млн. сомов, (за последние пять лет их объем увеличился на 2406,0 млн. сомов.), объем услуг образования – на 17,0 процента больше, или составил 1902,3 млн. сомов, по сравнению с прошлым годом, за последние пять лет их объем увеличился на 910,4 млн. сомов. Услуги, предоставленные в области здравоохранения и социального обслуживания населения на 34,3 процента больше по сравнению с прошлым годом, и составили 1415,1 млн. сомов, за последние пять лет их объем увеличился на 511,0 млн. сомов.

Индекс потребительских цен.

Индекс потребительских цен, характеризующий уровень инфляции, в целом по Джалал-Абадской области в январе-декабре 2023 года (по сравнению с декабрем предыдущего года) составили 107,8 процента, что является самым высоким показателем за последние пять лет.

На изменение уровня инфляции по области в последние пять лет оказывали влияние различные факторы.

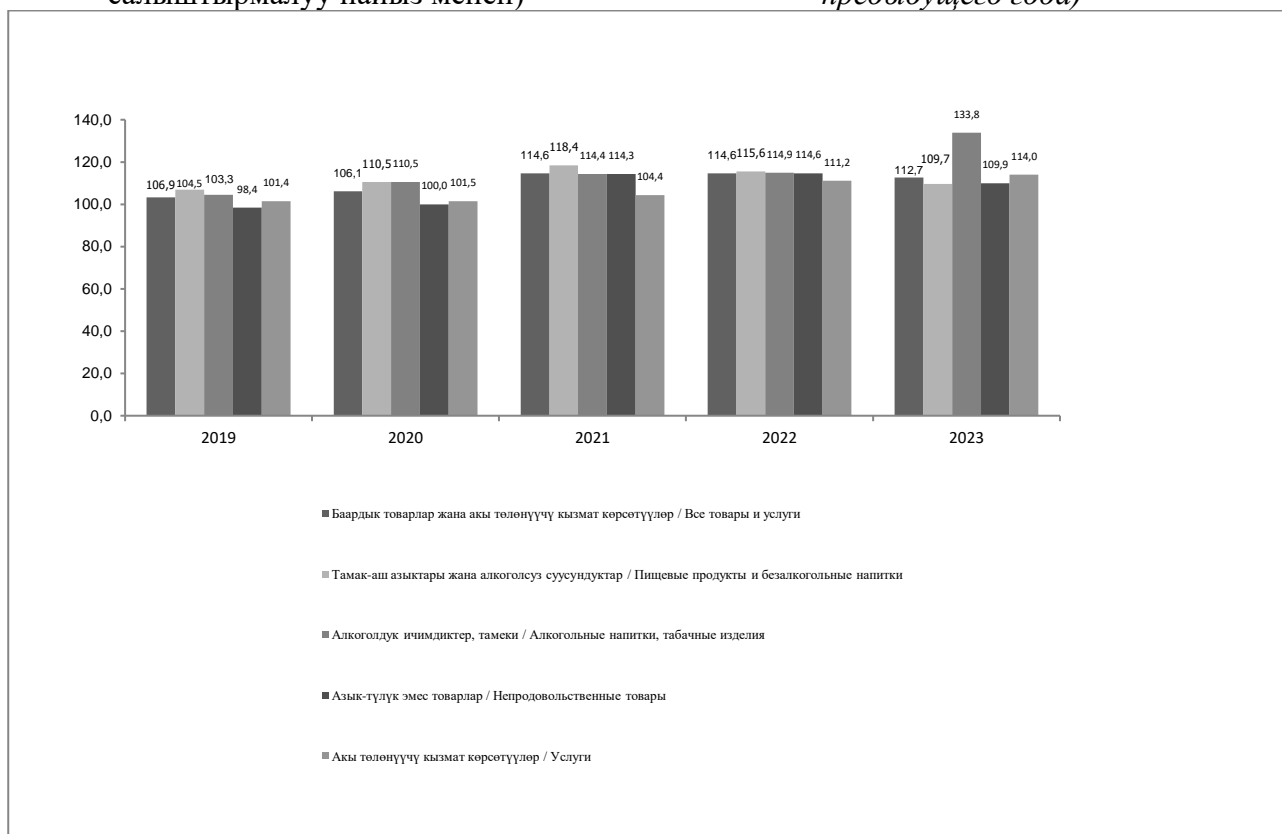
Если в 2019 и 2020 годах рост тарифов на услуги превышал рост цен на товары,

көрсөтүүлөргө тарифтердин өсүшү товарларга болгон баанын өсүшүнөн ашып кетсе, анда акыркы уч жылда, тескерисинче, товарлардын баасы кызмат көрсөтүүлөргө тарифтердин деңгээлинен ашып кеткен. Ошол эле учурда товарларга да кызмат көрсөтүүлөргө да баалардын жана тарифдердин максималдуу өсүшү 2023 жылы катталган.

то за последние три года, напротив, цены на товары превышали уровень тарифов на услуги. При этом, максимальный прирост цен и тарифов как на товары, так на услуги зафиксирован в 2023 году.

**2019-2023-жылдардагы керектөө
бааларынын индекси**
(өткөн жылдын бештин айына
салыштырмалуу пайыз менен)

**Индекс потребительских
цен в 2019-2023 годы**
(в процентах к декабрю
предыдущего года)

2023-жылдын январь-декабрын өткөн жылдын декабрына салыштырмалуу азык-түлүк товарларына жана алкогольсуз суусундуктарга баа жалпысынан 114,3 пайызга жогорулаган. Мында азык түлүк товарларынын дээрлик бардык топтору боюнча баанын өсүшү белгиленген.

2023-жылдын январь-декабрында баанын олуттуу өсүшү узун дан гүрүчүнө (23,4 пайызга), жаңы жашылчалар (7,5 пайызга) өсүп, ал эми гречка (15,9 пайызга), кум шекер (4,4 пайызга), өсүмдүк майы (17,3 пайызга), картошка (2,8 пайызга) кемиген. Өткөн жылы кой этине баа (4,3

В январе-декабре 2023 года (по сравнению с декабре предыдущего года) цены на пищевые продукты и безалкогольные напитки в целом возросли на 114,3 процента. При этом, повышение цен отмечалось практически на все группы продовольственных товаров.

Значительное повышение цен в январе-декабре 2023 году наблюдалось на рис длинозерный (на 23,4 процента), свежие овощи (на 7,5 процента), а на крупу гречневую (на 15,9 процента), сахар-песок (на 4,4 процента), растительные масла (на 17,3 процента) и картофель (на 2,8 процента)

пайызга), уй этине (4,0 пайызга), жумурткага (5,8 пайызга), нанга (3,2 пайызга), унга (10,0 пайызга) өскөн.

Облус боюнча алкогольсуз суусундуктарга баалардын өсүшү (9,0 пайызды) түздү.

2023-жылы алкогольдук ичимдиктерге баалар өткөн жылдын декабрына салыштырмалуу (12,2 пайызга) өскөн, бул акыркы беш жылдагы аларга болгон баалардын максималдуу өсүшү. Тамеки өткөн жылга салыштырмалуу (10,9 пайызга) өскөн.

2023-жылдын январь-декабрында азык түлүк эмес товарлардын баасы (8,9 пайызга) жогорулады. Турмуш тиричилик кездемелдери (6,1 пайызга), эмеректерге жана полго (8,2 пайызга), кийим кечеге (8,6 пайызга), чакан электр приборлору (3,5 пайызга) өскөн.

Өткөн жылы бензин (4,0 пайызга) өсүп, ал эми дизель майы (6,6 пайызга) жана көмүрдүн баасы (1,1 пайызга) арзандаган.

2023-жылы облуста кызмат көрсөтүүлөргө тарифтер (10,0 пайызга) жогорулды. Ошол эле учурда аба транспорт кызматтары (16,7 пайызга), билим берүү (2,5 пайызга), турак жайларды учурдагы тейлөө жана оңдоо боюнча кызмат көрсөтүүлөр (17,9 пайызга), мейманкана кызматы (20,4 пайызга) жогорулады.

понижились. Прирост цен на баранину в предыдущем году составил 4,3 процента, говядину - (4,0 процента), яйца - 5,8 процента, хлеб - 3,2 процента и муку - 10,0 процента. Прирост цен на безалкогольные напитки по области составил 9,0 процента.

Цены на алкогольные напитки в 2023 году (по сравнению с декабрем предыдущего года) возросли на 12,2 процента, что является максимальным приростом цен на них за последние пять лет. Табачные изделия в предыдущем году подорожали на 10,9 процента.

В январе-декабре 2023 года цены на непродовольственные товары возросли на 8,9 процента. В значительной мере повысились цены на бытовые текстильные изделия (на 6,1 процента), мебель и напольные покрытия (на 8,2 процента), одежда (на 8,6 процента), малые электробытовые приборы (на 3,5 процента).

В предыдущем году цены на бензин возросли в 4,0 раза, а дизельное топливо (на 29,6 процент) и уголь (1,1 процента) понижались.

Тарифы на услуги в 2023 году по области повысились на 10,0 процента. При этом, наиболее подорожали услуги воздушного пассажирского транспорта составили (на 16,7 процента), образования (на 2,5 процента), услуги по текущему содержанию и ремонту жилых помещений (на 17,9 процента), гостиничного обслуживания (на 20,4 процента).

Инвестициялык ишмердик.
Финансылык эмес активдердин инвестициялары. 2023-жылы облустун финансылык эмес активдердин инвестициясына 35780,3 млн. сом салым тартылган. Финансылык эмес активдердин инвестициясынын эң көп үлүшү – негизги капиталдын инвестициясынын жалпы көлөмүнүн 95,0 пайызы, негизги фонддордун капиталдык ремонтна – 1,3 материалдык эмес активдердин инвестициясына – 3,7 пайыз өндүрүлбөгөн материалдык активтердин инвестициялары – 0,0003 туура келет.

Инвестиционная деятельность.
Инвестиции в нефинансовые активы. В экономику области в 2023 г. вложено инвестиций в нефинансовые активы в сумме 35780,3млн. сомов. В структуре инвестиций в нефинансовые активы наибольшая доля приходится на инвестиции в основной капитал – 95,0 процента от общего объема, на капитальный ремонт основных фондов – 1,3 инвестиции в нематериальные активы – 3,7 непроизведенные материальные активы - 0,0003 процента.

Финансылык эмес активдердин инвестициясы 2023-ж.
(жыйынтыкка карата пайыз менен)

Финансылык эмес активдердин инвестициялары каржылоо булактары боюнча ички жана тышкы болуп бөлүнөт. Финансылык эмес активдердин инвестицияларынын негизги үлүшүн же 67,5 пайызы ички инвестицияларга туура келет, 2022 - жылга салыштырганда 94,9 пайызга жогорулаган.

Баардык тышкы инвестициянын көлөмүнүн чет өлкөлүк кредит – 57,8 пайызды, тике чет өлкөлүк инвестициялар – 19,4 жана чет өлкөлүк гранттар, гуманитардык жардамдар – 22,8 пайызды түзгөн.

Республикалык бюджеттин эсебинен ички инвестициялык ишмердик структурасында – 45,2 пайызды түзүп, 2022 – жылга караганда 4,8 эсе жогорулаган.

Облуста 2023-жыл ичинде чет өлкөлүк түз инвестициялардын келип түшүүсү 2254,0 млн. сомду түзгөн.

Инвестиции в нефинансовые активы в 2023
2.
(в процентах к итогу)

По источникам финансирования инвестиции в нефинансовые активы подразделяются на внутренние и внешние. Основная доля или 67,5 процента от общего объема инвестиций в нефинансовые активы приходится на внутренние инвестиции, которые по сравнению с 2022 годом увеличились на 94,9 процента.

Во внешних инвестициях объем иностранного кредита составил 57,8 процента, прямые иностранные инвестиции – 19,4 и иностранные гранты и гуманитарная помощь занимают 22,8 процента от всех внешних инвестиций.

В структуре внутренних инвестиций 45,2 процента приходилось на инвестиционную деятельность за счет республиканского бюджета, которая по сравнению с 2022 годом увеличилось в 4,8 раза.

В 2023 году приток прямых иностранных инвестиций по области составляет 2254,0 млн. сом.

2023-жылы Жалал-Абад облусу боюнча жалпы 6683 окуучулук орун ишке киргизилген. Алар - Базар-Коргон районунда-1518, Аксы районунда-625, Ноокен районунда-300, Сузак районунда-2325, Тогуз-Торо районунда-450, Токтогул районунда-450 жана Жалал-Абад шаарында -1015 окуучулук орун ишке киргизилген.

Ушул жылдар аралыгында экономика реформасында инвестициялык ишмердүүлүк тенденциясы туруктуу децентралдаштырылган. Калктын каражатынан, ишкана-уюмдардын өз каражаттарынын жана жергиликүү бюджеттин каражатынын эсебинен инвестициянын салыштырма салмагы көбөйдү. Чет өлкөлүк инвестициялардын капиталдык салымынын жалпы көлөмү 2023-жылы 32,5 пайызды түзгөн.

Каржылоо булактары боюнча негизги капиталга инвестициялар (капиталдык салымдар)

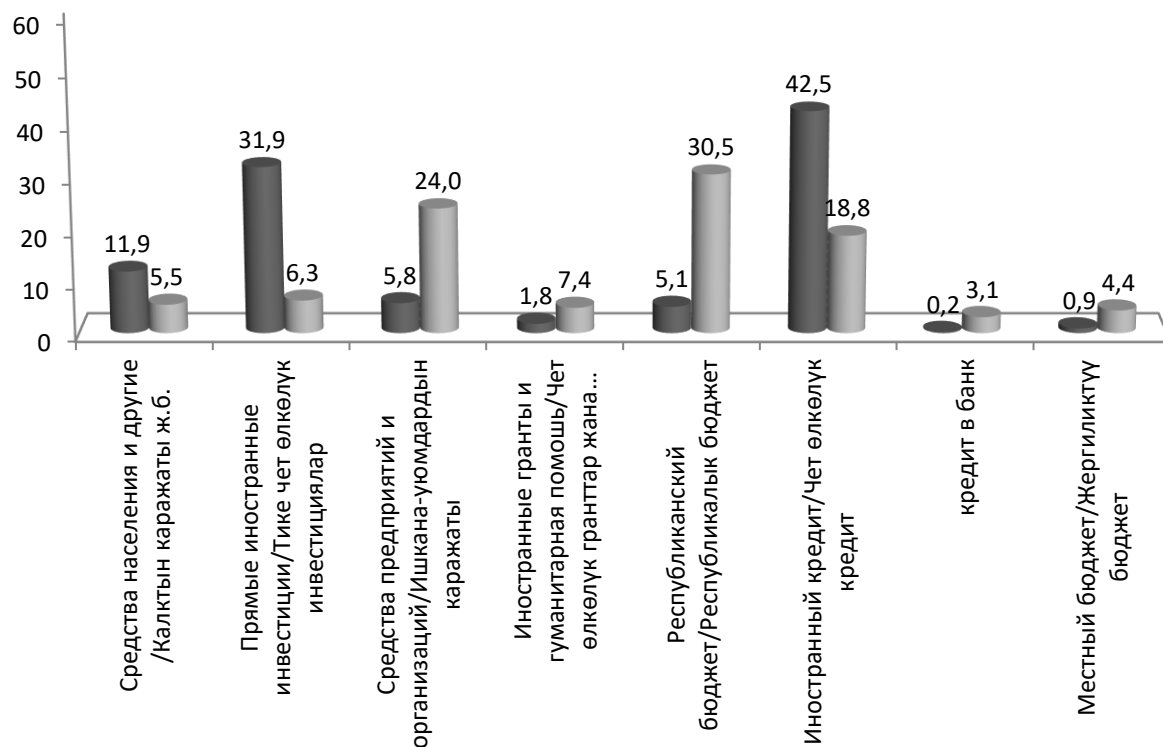
(жалпы көлөмүнө карата пайыз менен).

В 2023 году по Джалал-Абадской области введено всего 6683ученических мест. Из них - в Базар-Коргонском районе-1518, в Аксыйском районе-625, в Ноокенском районе-300, в Сузакском районе-2325, в Тогуз-Тороуском районе-450, в Токтогульском районе-450 и в городе Джалал-Абад -1015ученических мест.

За годы реформирования экономики наметилась устойчивая тенденция децентрализации инвестиционной деятельности. Увеличился удельный вес инвестиций, финансируемых за счет средств населения, собственных средств предприятий, организаций и средств из местного бюджета. Доля иностранных инвестиций в общем объеме капитальных вложений в 2023 году составила 32,5 процента.

Структура инвестиций в основной капитал (капитальные вложения) по источникам финансирования (в процентах к общему объему).

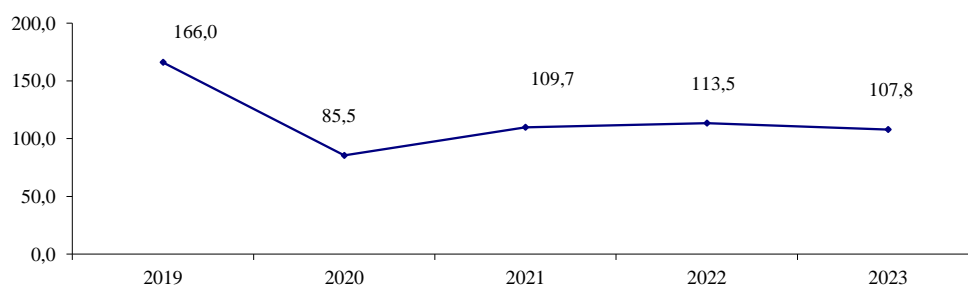

Облусубузда акыркы беш жыл ичинде 940,9 чарчы метр турак-жай курулуп, өсүү темпи көтөрүлүүдө. Курулуш ушул жылдары калктын каражатынын эсебинен жүргүзүлгөн.

В области за последние пять лет увеличились темпы роста жилья. За 2018-2022 годы построены 940,9 тысяч квадратных метров жилья. Строительства в эти годы осуществлялось за счет средств населения.

Турак үйлөрдү колдонууга киргизүүнүн өзгөрүү динамикасы
(өткөн жылга карата пайыз менен)

Динамика изменения ввода в действие жилых домов
(в процентах к предыдущему году)

Беш жыл ичинде социалдык чөйрөнүн курулуш объектилеринин темпи бир кыйла жогорулаган. Алсак, 2019-2023-ж.ж. облус боюнча 12664 окуучулук орун жалпы билим берүү мектеби, 3476 орун мектепке чейинки мекеме, сменада 1158 адамды тейлеген амбулаториялык-поликлиника мекемелери курулган. Кошумча куруу жана мектептердин курулуш иши негизинен чет өлкөлүк гранттардын, гуманитардык жардамдын жана Республикалык бюджеттин эсебинен жүргүзүлгөн.

Облустун экономикасында “Кыймылсыз капитал” болуп бүткөрүлбөгөн курулуш иштери эсептелет. Натыйжада, толугу менен курулуп бүтө элек объекттерди менчиктештирүү, мамлекеттен ажыратуу иштин токтоп туруусуна алып келди. 2019-2023-жылдары облуста бүткөрүлбөгөн курулуштун темпи бир кыйла жогорулаган байкалууда. Ошондой эле, 2019-жылдын аягына карата бүткөрүлбөгөн курулуш иш 65963,5 млн. сомду түзгөн болсо, 2020-жылы 61145,8 млн. сомду, ал эми 2021-жылы 72696,8 млн. сомду, 2022-жылы 80274,8 сомду жана 2023-жылы 87702,8 млн.сомду түздү.

Менчиктин бардык түрлөрү боюнча беш жыл аралыгында курулуш уюмдары тарабынан аткарылган подряддык жумуштар 40968,1 млн. сомду түздү. 2023-жылы өздүк күч менен аткарылган подряддык жумуштардын суммасы 12 707,5 млн. сомду түзгөн.

Ишканалардын финансылык ишмердүүлүгү. 2023-жылы экономиканын реалдуу секторунан продукцияларды иштерди, товарларды, кызмат көрсөтүүлөрдү өткөрүүдөн түшкөн дүң киреше 2019-жылга салыштырмалуу 2,2 эсеге көбөйүп, 62 193,5 млн. сомду түздү.

Дүң кирешенин өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу көбөйүшү пайдалуу кендерди казууда 13 048,7 млн. сомго (43,5%), курулуш тармагында 2 645,0 млн. сомго (2 эсе), дүң жана чекене соода, автоунааларды жана мотоциклдерди оңдоодо 551,5 млн. сомго (78,3%) көбөйгөн.

За пять лет значительно увеличились темпы строительства объектов социальной сферы. Так, за период 2019-2023 года были построены по области общеобразовательные школы на 12664 ученических мест, дошкольные учреждения на 3476 мест, амбулаторно-поликлинические учреждения – на 1158 посещений человек в смену. Строительство пристроек и школ велось в основном, за счет иностранных грантов, гуманитарной помощи и Республиканского бюджета.

«Мертвым капиталом» в экономике области является незавершенное строительство. В результате разгосударствления и приватизации недостроенные объекты оказываются бросовыми и законсервированными. За 2019-2023 г. в области наметилась тенденция увеличились незавершенного строительства. Так на конец 2019 года незавершенное строительство в области составляло - 65963,5 млн. сомов, а в 2020 году незавершенное строительство составило 61145,8 млн. сомов, в 2021 году 72696,8 млн. сомов, 2022 году 80274,8 млн. сомов и в 2023 году 87702,8 млн.сомов .

За пять лет строительными организациями всех форм собственности выполнено подрядных работ собственными силами на сумму 40968,1 млн. сомов. В 2023г. выполнено подрядных работ собственными силами на сумму 12 707,5млн. сомов.

Финансовые показатели деятельности предприятий. Валовой доход предприятий от реализации продукции, товаров, работ, услуг реального сектора экономики в 2023 году по сравнению с 2019 годом увеличился в 2,2 раза и составил 62 193,5 млн. сомов.

Увеличение валового дохода по сравнению с 2022 годом отмечено на предприятиях по добыче полезных ископаемых на 13 048,7 млн. сомов (или на 43,5%), строительства – на 2 645,0 млн. сомов (или в 2 раза), оптовая и розничная торговля, ремонт автомобилей и мотоциклов на 551,5 млн. сомов (или на 78,3 %) больше.

2023-жылы аймактар боюнча өндүрүү көлөмүнүн өсүшү 2019-жылга салыштырмалуу Тогуз-Торо районунда 219,5 эсе, Аксы районунда 5 эсеге, Чаткал районунда 2,9 эсе, Таш-Көмүр шаарында 5,3 эсеге, Кара-Көл шаарында 3,2 эсеге, Жалал-Абад шаарында 2 эсеге, Базар-Коргон району 2 эсеге, ал эми Сузак районунда 98,4 пайызга, Ала-Бука районунда – 86,2 пайызга, Ноокен районунда – 72 пайызга көбөйгөн.

2023-жылы реалдуу сектордун ишканалары тарабынан сальдолоштурулган финансылык жыйынтык 7 111,2 млн. сом пайда менен алынган, ал эми 2022-жылы 3 467,2 млн. сом өлчөмүндө болгон.

2023-жылы баланстык пайда тапкан ишканаларга пайдалуу кендерди казуу 6 028,1 млн. сомдук, иштетүү өндүрүшү 806,7 млн. сомдук, дүң жана чекене соода; автоунааларды жана мотоциклдерди оңдоо 412,0 млн. сомдук пайда табышкан.

Рентабелдүү ишканалардын саны жалпы отчет берген ишканалардын ичинен – 68 пайыз болуп, ал эми кирешеси 10 849,2 млн. сомду түздү.

Облустун региондорунун ичинен 2023-жылы баланстык кирешенин негизги бөлүгүн төмөнкү райондордун ишканалары түздү: Ала-бука району 27,4 пайызды (2 973,1 млн. сом), Ноокен району 31,9 пайызды (3 456,3 млн. сом), Чаткал району 21,5 пайызды (2 334,8 млн. сом), Жалал-Абад шаары 13,1 пайызды (1 417,4 млн. сом).

Чыгашалуу ишканалардын үлүшү жалпы санына салыштырмалуу 12,5 пайызды түзгөн, ал эми рентабелдүү эмес ишканалардын чыгымдарынын суммасы -3 737,9 млн. сомду түзгөн.

Эң көп чыгымды тарткандарга Чаткал районунун ишканалары – 81,1 пайыз (-3 030,3 млн. сом) жана Ноокен районунун ишканалары – 7,7 пайызды (-286,8 млн. сом) түздү.

В территориальном разрезе наибольший объем доходов в 2023 году по сравнению с 2019 годом отмечался в Тогуз-Тороуском районе – в 219,5 раза, Аксыйском районе – 5 раза, Чаткальском районе – в 2,9 раза, в городе Таш-Кумыр – в 5,3 раза, городе Кара-Куль – в 3,2 раза, городе Джалал-Абад – в 2,1 раза, Базар-Коргонском районе – 2 раза, в Сузакском районе – 98,4 процента, Ноокенском районе – 72,0 процента и Ала-Букинском районе – на 86,2 процента больше.

В 2023 году сальдированный финансовый результат предприятий реального сектора составил 7 111,2 млн. сомов прибыли (в 2022 году он составлял 3 467,2 млн. сомов).

Основная сумма прибыли в 2023 году получена предприятиями по добыче полезных ископаемых 6 028,1 млн. сомов, обрабатывающих производств 806,7 млн. сомов, организациями оптовой и розничной торговли; ремонта автомобилей и мотоциклов 412,0 млн. сомов.

Удельный вес рентабельных предприятий к общему числу отчитавшихся предприятий составил – 68 процентов, а сумма прибыли определилась в размере 10 849,2 млн. сомов.

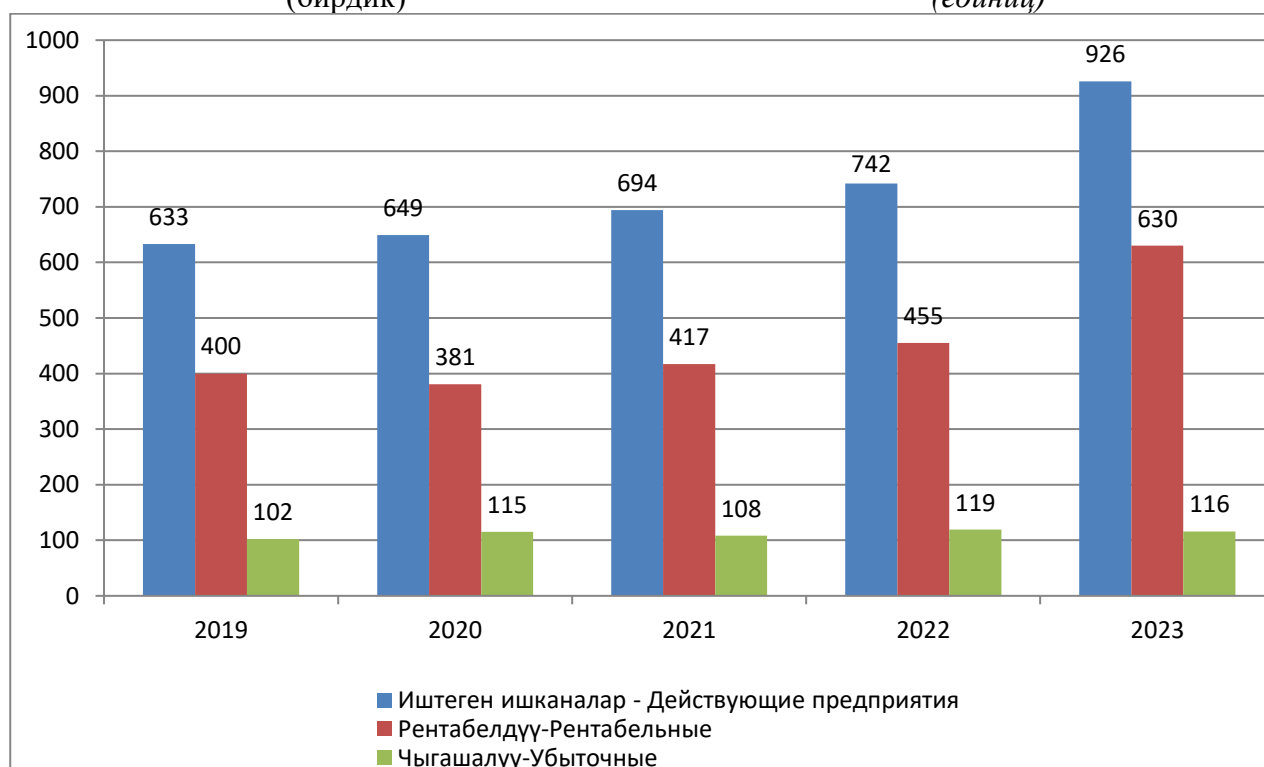
По регионам области основная доля прибыли получена предприятиями Ала-Букинского района – 27,4 процента (2 973,1 млн. сом), Ноокенского района – 31,9 процента (3 456,3 млн. сом), Чаткальского района 21,5 процента (2 334,8 млн. сом), а также предприятиями города Джалал-Абад – 13,1 процента (1 417,4 млн. сом).

Доля убыточных предприятий к общему количеству составила 12,5 процента, а сумма убытков нерентабельных предприятий составила -3 737,9 млн. сомов.

Наибольшие суммы убытков получены предприятиями Чаткальского района – 81,1 процента (3 030,3 млн. сом) и Ноокенского района – 7,7 процента (286,8 млн. сом).

Облустун реалдуу секторунун ишканаларынын саны (бирдик)

Количество предприятий реального сектора области (единиц)

2023-жылы аймактар боюнча облустун реалдуу секторунун ишканаларынын ишмердиктеринин финансылык жыйынтыгы (млн. сом)

Финансовый результат деятельности предприятий реального сектора области по территории в 2023 году (млн. сомов)

Ишканалардын саны, бирдик <i>Количество предприятий, единиц</i>	Сальдолостурулган финансылык жыйынтык (пайдадан чыгаша кемитилет) <i>Сальдированный финансовый результат (прибыль минус убыток)</i>	Пайда алган ишканалар <i>Предприятия, получившие прибыль</i>		Чыгаша алган ишканалар <i>Предприятия, получившие убыток</i>		
		саны, бирдик <i>количество, единиц</i>	пайданын суммасы, млн. сом <i>сумма прибыли, млн. сомов</i>	саны, бирдик <i>количество, единиц</i>	чыгашанын суммасы, млн. сом <i>сумма убытка, млн. сомов</i>	
Жалал-Абад облусу	926	7 111,2	630	10 849,2	116	-3 737,9
анын ичинен:						
райондор						
Аксы	59	-84,9	43	31,8	8	-116,7
а.и.Кербен ш.	22	-23,3	16	17,3	3	-40,6
Ала-Бука	83	2 899,5	59	2 973,1	4	-73,6
Базар-Коргон	92	46,7	73	57,0	12	-10,3
Ноокен	86	3 169,4	59	3 456,3	11	-286,8
а.и.Кочкор-Ата	41	3 047,1	30	3 330,2	7	-283,1
Сузак	111	97,8	63	101,6	11	-3,8

Джалал-Абадская область в том числе: районы

а.и.Көк-Жангак	6	-	-	-	-	-	в.т.ч.г.Кок-Жангак
Тогуз-Торо	13	248,1	8	249,9	8	-1,8	Тогуз-Торо
Токтогул	34	9,5	11	11,0	11	-1,5	Токтогул
а.и.Токтогул ш.	20	6,0	7	6,2	7	-0,2	в.т.ч.г.Токтогул
Чаткал	24	-695,4	9	2 334,8	9	-3 030,3	Чаткал
Жалал-Абад ш.	324	1 326,0	246	1 417,4	246	-91,3	г. Джалал-Абад
Кара-Көл ш.	44	51,3	24	93,9	24	-42,6	г. Кара-Куль
Майлуу-Суу ш.	17	-71,3	9	6,1	9	-77,4	г. Майлуу-Суу
Таш-Көмүр ш.	39	114,5	26	116,3	26	-1,8	г. Таш-Кумыр

Ишканалардын өз ара карыздар маселелери акыркы беш жыл ичинде сакталган.

Облустагы ишканалардын экономиканын реалдуу сектордо 2023-жылдын аягына карата дебитордук карыздарды – 22 786,0 млн. сомду түзгөн жана 2022-жылдын аягына салыштырмалуу 1 344,1 млн сомго азайган, ал эми 2019-жылга карата 2 эсеге көбөйгөн.

2023-жылы экономикалык ишмердиктин түрлөрү дебитордук карыздардын негизги бөлүгү өткөн жылга салыштырмалуу курулуш тармагында 624,5 млн. сомго (2,2 эсеге) көп, дүң жана чекене соода автоунааларды жана мотоциклдерди оңдоо тармагында 153,4 млн. сомго (2 эсеге) көп болгон.

Ишканалардын жана уюмдардын кредитордук карыздары 2023-жылдын аягына карата 33 513,8 млн. сомду түзгөн, же 2022-жылга салыштырмалуу 5 130,7 млн. сомго көбөйгөн, же 2019-жылга салыштырмалуу 33,4 пайызга өскөн.

2023-жылдын кредитордук карыздардын негизги бөлүгү өткөн жылга салыштырмалуу пайдалуу кендерди казуу тармагында иштегендерге тиешелүү болуп 20,2 пайызга көп, курулуш тармагында – 41,9 пайызга өсүш болгон.

2023-жылы аймактык тармагында дебитордук карыздардын ичинен негизги үлүштү Чаткал району 8 722,9 млн. сомду, Ноокен районунун ишканалары 3 130,5 млн. сомду жана Ала-Бука району 4 921,0 млн. сомду түзгөн, ал эми кредитордук карыздардын ичинен да 11 759,8 млн. сомун Ноокен районунун ишканалары, 7 766,1 млн. сомун Ала-Бука районунун ишканалары, 5 167,7 млн. сомун Чаткал районунун ишканалары түзөт.

Проблема взаимной задолженности предприятий сохраняется в течении последних пяти лет.

Дебиторская задолженность предприятий реального сектора экономики области на конец 2023 года составила 22 786,0 млн. сомов, уменьшилась по сравнению с объемом соответствующего периода 2022г., на 1 344,1 млн. сомов, а по сравнению с 2019г. она увеличилась в 2 раза.

В 2023 году по сравнению с предыдущим годом, увеличение задолженности дебиторов отмечено на предприятиях строительства – на 624,5 млн. сомов, (в 2,2 раза больше), оптовой и розничной торговли: ремонта автомобилей и мотоциклов – на 153,4 млн. сомов (в 1,9 раза больше).

Кредиторская задолженность предприятий и организаций на конец 2023 года определилась в размере 33 513,8 млн. сомов, увеличилась по сравнению с объемом 2022г. на 5 130,7 млн. сомов, а по сравнению с объемом 2019г. на 33,4 процента больше.

В основном, рост долгов за 2023 год по сравнению с 2022г. отмечался на предприятиях по добыче полезных ископаемых на 20,2 процента больше, строительства - на 41,9 процента больше.

В территориальном разрезе основная доля дебиторской задолженности в 2023 году приходилась на долги предприятий Чаткальского района 8 722,9 млн. сомов, Ноокенского района - 3 130,5 млн. сомов и Ала-Букинского района - 4 921,0 млн. сомов, а кредиторской задолженности по Ноокенскому району 11 759,8 млн. сомов, Ала-Букинскому району - 7 766,1 млн. сомов и Чаткальскому району 5 167,7 млн. сомов.

Мамлекеттик сектор

2019-2023-жылдары жергиликтүү бюджеттин бардык кирешелери 2625,8 млн. сомдон 6611,4 млн. сомго чейин өскөн (финансылык эмес активдерди сатууну кошкондо) 2,5 эсеге көбөйгөн же (3985,6 млн. сомго).

Кыргыз Республикасынын Финансы Министирлигинин Борбордук казыначылыгынын маалыматтары боюнча 2023-жылы жергиликтүү бюджеттин кирешелери облус боюнча 6611,4 млн. сом өлчөмүндө аныкталды, өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу 55,7 пайызга көбөйгөн.

2023-жылы жергиликтүү бюджетин операциялык ишмердиктен түшкөн киреше бөлүгүнүн 46,2 пайызы же 3052,5 млн. сому салык төлөмдөрүнө таандык, 2022-жылы ал көрсөткүч – 63,3 пайызды же 2689,7 млн. сомду түзгөн. Ал эми 2019-жылга салыштырмалуу салыктык кирешелери 2 эсеге (же 1535,3 млн. сомго) көбөйгөн.

2023-жылы салыктык эмес кирешелер 15,3 пайызды же 1010,0 млн. сомду түздү, ал эми 2019-жылы 20,6 пайызды же 541,6 млн. сомду түзгөн.

Анын ичинен менчиктен түшкөн киреше 334,1 млн. сом болуп же 33,1 пайызды түздү. 2023-жылы жергиликтүү бюджетин кирешелеринде расмий трансферттер 2022-жылдын ушул мезгилине салыштырганда 3,8 эсеге көбөйүп (же 1869,3 млн сомго) жана 2528,2 млн. сомду түздү жана алардын үлүшү 38,2 пайызын түздү (2022-жылы 15,5 пайызды түзгөн). Ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 4,6 эсеге, же 1973,1 млн. сомго көбөйгөн (2019-жылы 21,1 пайызды түзгөн).

Жергиликтүү бюджеттин чыгаша бөлүгү 2023-жылы (финансылык эмес активдерди сатып алууга кеткен чыгымдар кошкондо) 6857,1 млн. сомду түздү, анын ичинен операциялык ишмердикти жүргүзүүгө кеткен чыгымдар 51,5 пайызды түзгөн же 3531,8 млн. сом болду.

Жергиликтүү бюджеттин чыгаша

Государственный сектор

За 2019-2023 годы поступления в доходную часть местного бюджета увеличились с 2 625,8 млн. сомов до 6 611,4 млн. сомов (включая поступления от продажи нефинансовых активов), в 2,5 раза или на 3 985,6 млн. сомов.

По данным Центрального казначейства Министерства Финансов Кыргызской Республики в 2023 году доход местного бюджета области определен в размере 6 611,4 млн. сомов, что на 55,7 процента увеличилось, чем за соответствующий период прошлого года.

На налоговые поступления от операционной деятельности в 2023г. приходилось 46,2 процента от общих доходов, которые поступили за отчетный период в сумме 3 052,5 млн. сомов, в 2022 году они составляли – 63,3 процента, или 2 689,7 млн. сомов. По сравнению с 2019 годом в 2023 году налоговые поступления увеличились в 2 раза или (1 535,3 млн. сомов).

Неналоговые поступления в 2023г. составили 1 010,0 млн. сомов, их доля в доходах составила 15,3 процента, а в 2019 году – 541,6 млн. сомов, (20,6 процента).

В том числе, доходы от собственности и проценты составили 334,1 млн. сомов или 33,1 процента от неналоговых доходов. В доходах местного бюджета в 2023 году поступление официальных трансфертов по сравнению с прошлым годом аналогичного периода увеличилось в 3,8 раза (на 1 869,3 млн. сомов) и составила 2 528,2 млн. сомов, и их доля в общем объеме составила 38,2 процента (в 2022-году – 15,5 процента). По сравнению с 2019 годом, эти поступления возросли в 4,6 раза или на 1 973,1 млн. сомов. (в 2019г. их доля составила 21,1 процента).

Расходная часть местного бюджета в 2023 году (включая расходы на приобретение нефинансовых активов), исполнена в объеме 6 857,1 млн. сомов, из них расходы для проведения операционной деятельности составили 3 531,8 млн. сомов или 51,5 процента.

В 2023 году расходная часть местного

бөлүгүн 2023-жылды 2019-жылга салыштырмалуу 2,7 эсеге же 4319,0 млн. сомго көбөйгөн.

Жергиликтүү бюджеттин операциялык чыгымдар бөлүгүнүн ичинен социалдык-маданий чөйрөгө кеткен чыгымдардын үлүшү басымдуулук кылып – 53,8 пайызын же 1899,5 млн. сомду түзгөн, анын ичинен билим берүүгө – 23,1 пайызы же 817,1 млн. сому кеткен. 2019-жылга салыштырмалуу жергиликтүү бюджеттин социалдык-маданий чөйрөгө кеткен чыгымдардын үлүшү басымдуулук кылып 1,9 эсеге же 884,8 млн. сомго көбөйгөн.

Жалпы багыттагы мамлекеттик кызматтар, коргоо, коомдук тартип жана коопсуздукка кеткен чыгымдар 2023-жылы 43,0 пайызды же 1519,5 млн. сомду, экономикалык маселелер 112,8 млн.сомду же 3,2 пайызды түздү.

Республикалык бюджеттин кирешеси 2023-жылдын (финансылык эмес активдерди сатуудан түшкөн киреше кошкондо), 13 176,4 млн. сом көлөмүндө аткарылды, анын ичинен 100 пайызы же 13 176,1 млн. сом операциялык ишмердиктен түшкөн киреше болду.

2022-жылдын ушул эле мезгилине салыштырмалуу 1,7 эсеге, же 5383,9 млн. сомго көбөйгөн, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 3,8 эсеге же 9711,2 млн. сомго көбөйгөн.

2023-жылы республикалык бюджетин ичинен салыктык төлөмдөрүнүн үлүшүнө 82,6 пайыз же 10 879,5 млн. сому туура келди, өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырмалуу 1,8 эсеге көбөйгөн. Анын ичинен: киреше жана пайда салыгы 41,9 пайызды же 5523,5 млн. сомду түздү.

2023-жылды 2019-жылга салыштырмалуу салыктык кирешеси 4,6 эсеге көбөйгөн, анын ичинен басымдуу бөлүгү товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн салыгы 49,2 пайызды (5356,0 млн.сом), 2019-жылы анын үлүшү 61,3 пайызды (1451,3 млн. сом) түзгөн.

Ал эми салыктык эмес төлөмдөрдүн үлүшүнө 2296,6 млн. сом, же 17,4 пайызы туура келди, анын ичинен: товарларды сатуудан жана кызмат көрсөтүүлөрдөн

бюджета по сравнению с 2019г. увеличилась в 2,7 раза или 4 319,0 млн. сомов.

На развитие социально-культурной сферы было израсходовано 1899,5 млн. сомов, что составляет 53,8 процента от операционных расходов, в том числе, на образование израсходовано 817,1 млн. сомов, и доля их составила 23,1 процента. По сравнению с 2019г. на развитие социально-культурной сферы было израсходовано на 884,8 млн. сомов или в 1,9 раза больше.

На государственные услуги общего назначения, оборону, общественный порядок и безопасность в 2023г. было направлено 1 519,5 млн. сомов или 43,0 процента, на экономические вопросы 112,8 млн.сомов или 3,2 процента.

Доходная часть республиканского бюджета в 2023 году(включая поступления от продажи нефинансовых активов) исполнены в размере 13 176,4 млн. сомов, из них доходы от операционной деятельности составили 13 176,1 млн. сомов или 100 процентов. По сравнению с 2022г. доходы увеличились в 1,7 раза, или на 5 383,9 млн. сомов (с 2019г. доходы увеличились в 3,8 раза , или 9 711,2 млн. сомов).

Сумма налоговых поступлений в республиканский бюджет 2023 -году составила 82,6 процента или 10 879,5 млн. сомов, по сравнению с этим же периодом прошлого года увеличились в 1,8 раза. Из них: 41,9 процента, или 5523,5 млн. сомов налоговых поступлений относится налогам на доходы и прибыль.

В 2023 году по сравнению с 2019 годом налоговые поступления увеличились в 4,6 раза, из них: наибольший удельный вес приходится на налог на товары и услуги 49,2 процента (5356,0 млн. сомов), в 2019 г. 61,3 процента (1451,3 млн. сомов).

На неналоговые поступления приходятся 17,4 процента от всех доходов или 2296,6 млн. сомов, из них: доходы от продажи товаров и оказания платных услуг

түшкөн киреше салыгы 61,7 пайызды же 1417,2 млн. сомду түздү, 2019-жылга салыштырмалуу салыктан тышкары кирише 99,6 пайызга көбөйгөн.

Республикалык бюджетин бардык чыгымдар бөлүгү 2023-жылы Жалал-Абад облусу боюнча 24 234,4 млн. сом өлчөмүндө аныкталды (финансылык эмес активдерди сатып алууга кеткен чыгымдар кошкондо), бул өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу 21,0 пайызга көбөйгөн, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 2,1 эсеге көбөйгөн. Анын ичинен: операциялык ишмердиктен жүргүзүүгө кеткен чыгымдар чыгаша 21 530,3 млн. сомду же 88,8 пайызды түздү.

Социалдык-маданият чөйрөсүнө кеткен операциялык чыгымдар 74,9 пайызды же 16 133,7 млн. сомду түздү, мындан тышкары, мамлекеттик тейлөөгө, коомдук тартип жана коопсуздукка кеткен чыгымдар 20,2 пайызды түзүп 4349,9 млн. сом болду, экономикалык маселелерге 4,1 пайызды түзүп 890,1 млн. сом болду.

Тышкы сектор

Тышкы жана өз ара соода бөлүгү. Тышкы соода саясатын либералдаштыруу тышкы сооданын көлөмүнө, анын географиялык жана тармактык структурасына олуттуу өзгөрүүлөрдү алып келди. Жалал-Абад облусунун соода уюмдарынын ишканаларынын, дыйкан чарбаларынын, жеке адамдардын жакынкы жана алыскы чет өлкөлөр менен тышкы соода жүгүртүүсү жүк бажы декларациясынын маалыматтары боюнча өз ара соода жүгүртүүсү 2023 - жылы 549,6 АКШ долларын түздү (уюштурулбаган сооданы кошпогондо).

Жалпы тышкы соода жүгүртүүдө алыскы жана жакынкы чет өлкөлөрдүн үлүшү 2023-жылы 2022-жылга салыштырмалуу 11,4 пайызга, ал эми КМШ өлкөлөрүнө салыштырсак 72,6 пайызга жогорулаган.

Экспорттук жөнөтүүлөр облус боюнча 2023-жылда 300,9 млн. долларды түздү. Жалал-Абад облусунун продукцияларынын негизги керектөөчүлөрү болуп, алыскы чет өлкөлөрдөн Азия регионунун өлкөлөрүнө,

составила 61,7 процента, или 1417,2 млн. сомов, по сравнению с 2019 годом неналоговые поступления увеличились в 2 раза.

Расходная часть республиканского бюджета Джалал-Абадской области в 2023 году (включая расходы на приобретение нефинансовых активов) исполнена в сумме 24 234,4 млн. сомов, что на 21,0 процент больше, чем в соответствующем периоде прошлого года, а в 2019 году – в 2,1 раза. В том числе: расходы для проведения операционной деятельности составили 88,8 процента или 21 530,3 млн. сомов.

В операционных расходах на социально-культурную сферу направлено 16 133,7 млн. сомов, или 74,9 процента, на государственные услуги общего назначения, оборону и общественный порядок, и безопасность 4349,9 млн. сомов или 20,2 процента, экономические вопросы составили 4,1 процента или 890,1 млн. сомов.

Внешний сектор

Внешняя и взаимная торговля. В результате либерализации внешнеторговой политики произошли значительные изменения, как в объемах внешней торговли, так и в ее географической и отраслевой структуре. Внешнеторговый оборот организаций, предприятий, крестьянских хозяйств, физических лиц Джалал-Абадской области со странами дальнего и ближнего зарубежья по данным грузовых таможенных деклараций и с государствами – членами ЕАЭС по данным государственной статистической отчетности взаимная торговля в 2023 году составила 549,6 млн. долларов США (без учета неорганизованной торговли). Удельный вес стран дальнего зарубежья в общем объеме внешнеторгового оборота за 2023 год увеличился по сравнению с 2022 на 11,4 процента, а для стран СНГ – на 72,6, процентов.

Экспортные поставки области в 2023 году составили 300,9 млн. долларов. Основными потребителями продукции Джалал-Абадской области по дальнему зарубежью являются: страны Азиатского региона, где экспортные поставки в Турцию

анын ичинен Түркияга –25336,3 миң доллар, Кытайга – 46674,0 миң доллар болду.

составили 25336,3 тыс. долларов, Китай – 46674,0 тыс.долларов.

Облусубуздун негизги өнөктөштөрү болуп ЕАЭС өлкөлөрүнө экспорт – Орусияга - 5268,6 миң доллар, Казакстанга – 155515,7 миң долларды түздү.

Основными партнерами области по экспорту по государствам-членам Евразийского экономического союза (ЕАЭС) - Россия 5268,6 тыс.долларов, Казахстан 155515,7 тыс.долларов.

Облусубуз 2023 – жылы дүйнөнүн 71 өлкөсү менен соода жүргүздү.

Область осуществляла в 2023 году внешнеторговые операции с 71 странами мира.

Жалал-Абад облусунун экспортунун географиялык структурасы. (жалпы көлөмгө карата пайыз менен)

Географическая структура экспорта Джалал-Абадской области. (в процентах к общему объему)

□ Алыскы чет өлкөлөр / Страны дальнего зарубежья ■ КМШ мамлекеттери / Государства - члены СНГ

2023-жылдын малыматтарын 2022-жылга салыштырмалуу мезгилинде товарлардын экспортунун структурасында – автомобилдик бензин 762,9 тоннадан 4591,2 тоннага жогорулаган, а.э. дизелдик отун экспорту 1161,4 тоннадан 918,9 тоннага азайган.

По сравнению с 2022 годом 2023 году в структуре экспорта товаров - увеличился экспорт автомобильного бензина с 762,9 тонн до 4591,2 тонн, а дизельного топлива снизился с 1161,4 до 918,9 тонн.

Импорттук түшүүлөр 2023 - жылы 248,7 млн. долларды түздү жана 2022-жылга караганда 145,3 пайызга жогорулаган.

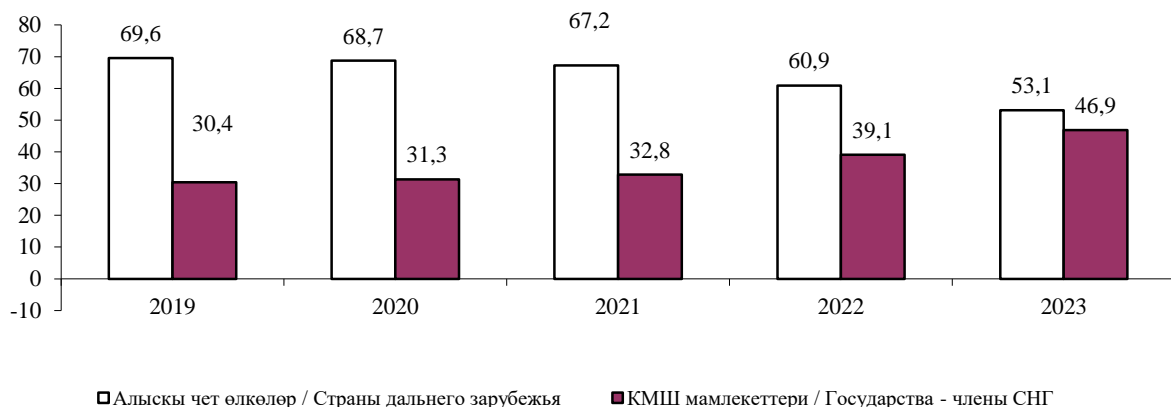
Импортные поступления в 2023 году составили 248,7 млн. долларов и по сравнению с 2022 годом увеличились и составили 145,3 процента.

Импорттук түшүүлөрдүн дээрлик баардык көлөмүн буудай, цемент, органикалык жана органикалык эмес химиялык заттар түзгөн. 2023-жылы пластмассанын жана цементтин импорту өскөн.

В объеме импортных поступлений наибольший удельный вес занимают пшеница, цемент, органические и неорганические химические вещества. В 2023 году увеличился объем импорта пластмассы и цемента.

Жалал-Абад облусунун импортунун географиялык структурасы.
(жалпы көлөмгө карата пайыз менен)

Географическая структура импорта Джалал-Абадской области.
(в процентах к общему объему)

Алыскы чет өлкөлөрдүн ичинен негизги импорттук түшүүлөр Кытайдан – 73737,0 миң долларга, Түркиядан – 6617,9 миң долларга түшкөн.

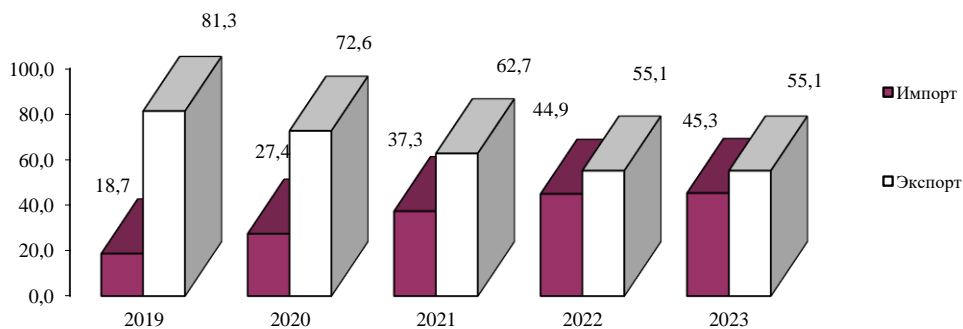
Евразия экономикалык бирдигинин мамлекеттеринен (ЕАЭБ) – Казакстандан – 55098,0 миң доллар, Орусиядан – 21552,8 миң доллар түшкөн.

Основными импортерами по дальнему зарубежью является Китай, поставлено продукции на сумму 73737,0 тыс. долларов, Турция – 6617,9 тыс. долларов.

Погосударствам-членам Евразийского экономического союза (ЕАЭС) поступления из Казахстана составили 55098,0 тыс. долларов, из России – 21552,8 тыс. долларов.

Жалал-Абад облусунун тышкы соода жүгүртүүсүндө экспорттук – импорттук жөнөтүүлөрдүн өзгөрүүсүнүн динамикасы (жалпы көлөмгө карата пайыз менен)

Динамика изменения экспортно-импортных поставок во внешнеторговом обороте Джалал-Абадской области
(в процентах к общему объему)

Облусттун тышкы соода жүгүртүүсүнүн өзгөрүшүнүн динамикасы көрсөткөндөй 2023–жылы тышкы сооданын сальдосу оң болуп 52,1 млн. долларды түздү

Динамика изменения экспортно-импортных поставок во внешнеторговом обороте области показывает, что в 2023 году сложилось положительное сальдо внешней торговли на 52,1млн. долларов.

Социалдык сектор

2024-жылдын башына карата эсептик маалыматтар боюнча Жалал-Абад облусунун бар калкынын саны 1110,0 миң адамды, ал эми туруктуу калк 1335,8 миң адамды түздү. Алардын ичинен 74,7 пайызы айыл конуштарда ал эми шаар конуштарында 25,3 пайыз жашагандар,

Төрөлүүнүн жана өлүмдүн деңгээли, ошондой эле миграция, калктын жыныстык-курактык курамынын түзүлүшүнө таасир берет. Жалал-Абад облусунун калкы демографиялык жактан жаш болуп эсептелет: 2024-жылдын башталышына карата жалпы калктын санынын 39,0 пайызын балдар жана өспүрүмдөр, 52,9 пайызын эмгекке жарамдуу курактагылар жана 8,2 пайызын эмгекке жарамдуу курак улуу адамдар түздү.

Жалал-Абад облусунун аймагында 24 ден ашык этностордун өкүлдөрү жашайт. Акыркы жылдары миграциялык процесстердин натыйжасында калктын улуттук курамы өзгөргөн. Коом этникалык жактан бир түрдүү. 2024-жылдын башталышына кыргыздар- 984,6 миң адам жалпы калктын санынын (73,7 пайызын), өзбектер-328,8 миң адамга жалпы калктын санынын (24,6 пайызын), орустар 4,9 миң адамга жалпы калктын санынын (0,4 пайызын) түзөт.

Калктын табигый өсүүсүнүн көрсөткүчү 2022-жылы төмөнкү маалыматтар менен мүнөздөлдү: тирүү төрөлгөндөрдүн саны 28195, өлгөндөр 5494, калктын табигый өсүүсү 22701 адамды түздү.

2022-жылы төрөлүү коэффициенти, 1000 адамга, алганда 21,7 пайызды түзүп, 2021-жылга салыштырмалуу азайган.

Калктын табигый өсүүсүнүн көрсөткүчү 2023-жылы төмөнкү маалыматтар менен мүнөздөлдү: тирүү төрөлгөндөрдүн саны – 30838, өлгөндөр – 5436, калктын табигый өсүүсү 25402 адамды түздү.

2023-жылы төрөлүү коэффициенти 1000 адамга, алганда 23,3 пайызды түзүп, 2022-жылга салыштырмалуу көбөйгөн (2022ж-21,7)

Социальный сектор

Численность наличного населения Джалал-Абаской области на начало 2024 года составила 1110,0 тыс. человек, постоянного населения- 1335,8 тыс. человек. Из них 74,7 процентов проживало в селах, а 25,3 процента в городских поселениях.

Уровень рождаемости, смертности, а также миграция влияют на формирование половозрастной структуры населения. Население Джалал-Абадской области в демографическом отношении молодое: На начало 2024г. 39,0 процента от общей численности населения составили дети и подростки, 52,9 процента - лица трудоспособного возраста и 8,2 процента - старше трудоспособного возраста.

На территории Джалал-Абадской области проживает более 24 этнических групп. В результате миграционных процессов за последние годы произошли изменения в национальном составе: наиболее многочисленные из них (по оценочным данным на начало 2024г.) кыргызы – 984,6 тыс. человек (73,7 процента общей численности населения), узбеки – 328,8 тыс. человек (24,6 процента) и русские – 4,9 тыс. человек (0,4 процента).

Показатели естественного прироста населения за 2022 год характеризуется следующими данными: число родившихся живыми- 28195, умерших- 5494, естественный прирост населения составил 22701 человек.

В 2022 году коэффициент рождаемости составил 21,7 родившихся на 1000 населения, что меньше, чем в 2021г (22,3)

Показатели естественного прироста населения за 2023 год характеризуется следующими данными: число родившихся живыми 30838, умерших 54, естественный прирост населения составил 25402 человек.

В 2023 году коэффициент рождаемости составил 23,3 родившихся на 1000 населения, что больше, чем в 2022г.(21,7)

2023-жылы 5436 адамдын өлүмү катталган. Бул 2022-жылга салыштырмалуу 58 адамга аз, же 1,1 пайызга төмөн. (2022-жылы 5494 адам өлүмү катталган). 2023-жылда жалпы өлгөндөрдүн көрсөткүчү 1000 адамга, өлгөндөр азайып 4,1 адамды түздү (2022-ж. – 4,2). Адам өлүмүнүн деңгээли Токтогул, Ноокен райондорунда жана өлгөндөр Майлуу-Суу, Таш-Көмүр шаарларында жогору болуп эсептелинет.

Төрөлгөндөгү жашоонун күтүлгөн узактыгы 2023-ж. эки жыныска тең 71,9 жашты түздү, тагыраак айтканда, 2019-жылга салыштырмалуу 0,5 жылга көбөйдү. Эркек менен аялдардын орточо жаш курагындагы чоң айырмачылык өзгөчө кооптуулугун жаратат. Эркектердин орточо жаш курагы 68,7 жыл болсо, аялдардын орточо жаш курагы 75,8 жыл болуп, аялдар эркектерге караганда 7,1 жылга көп жашашат.

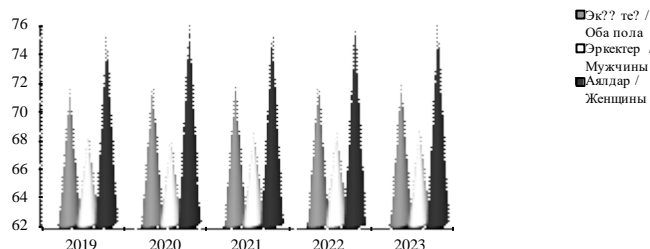
В 2023г. было зарегистрировано 5436 умерших, что на 58 человека, или на 1,1 процентов меньше, чем в 2022г. (5494 умерших). Показатель общей смертности населения в 2023г., соответственно, уменьшился и составил 4,1 умерших на 1000 населения (2022г. – 4,2).

Наиболее высокий уровень общей смертности отмечался в Токтогульском, Ноокенском районах и в городах Майлуу-Суу и Таш-Кумыр.

Ожидаемая продолжительность жизни при рождении в 2023 году составила для обеих полов 71,9 лет, т.е. по сравнению с 2019 годом увеличилась на 0,5 года. Особенно тревожен разрыв между продолжительностью жизни противоположных полов, мужчины 68,7 лет, женщины 75,8 лет, т.е. женщины, живут на 7,1 лет дольше, чем мужчины.

Төрөлгөндөгү жашоонун күтүлгөн узактыгы

Ожидаемая продолжительность жизни при рождении

Ошентип, облустун калкынын санынын көбөйүүсүнүн негизги фактору табигый өсүш болуп саналат, ал калктын төрөлүүсүнүн жана өлүмдүн өзгөрүүлөрүнүн таасиринин негизинде түзүлөт.

Калктын өлүмүнүн негизги себептери бул адамдын организмнин эң маанилүү системаларынын бузулуу-ларынан келип чыккан оорулар болуп саналат. Алардын

Таким образом, основным фактором увеличения численности населения области является естественный прирост, формирующийся под влиянием изменений рождаемости и смертности населения.

Основными причинами смерти населения являются болезни, связанные с нарушением деятельности важнейших систем человеческого организма. Из них, болезни

ичинен, кан айлануу системасынын оорулары өлүм себептеринин структурасында эң биринчи орунда келе жатат (2023-ж. бардык өлгөндөрдүн 54,1 пайызы), зыяндуу шишик жана жаңы пайда болуу оорулары (11,9 пайыз), андан кийин сырттан болгон айрым таасирлердин натыйжасындагы жаракат алуулар, уулануулар (5,4 пайыз), андан кийин дем алуу органдарынын оорулары (6,6 пайыз), тамак сиңирүү органдарынын оорулары (6,2 пайыз), жугуштуу жана мите оорулары (2,0 пайыз).

Азыркы заманда адамдын жашоо турмушундагы көйгөйү жаны төрөлгөн наристе балдардын жашоосун сактап калуусу айрыкча актуалдуу. Жалал-Абад облусунун аймагында 2023-жылы 1 жашка чейинки наристелерден 302 бала өлгөн (жалпы өлгөндөрдүн санынын 5,6 пайызы). 2023-жылы тирүү төрөлгөн 1000 балага 9,8 өлгөн ымыркайлар (промилл) туура келет, 2019-жылы 13,4 промилл болгон.

Никелешүүнүн көбөйүү деңгээлинин тенденциясы сакталбай калууда. Калктын туруктуу салттагы нике үй-бүлө нормалары төрөлгөндөрдүн көбөйүшүнүн негизин түзөт, анткени төрөлгөндөрдүн 89 пайыздан көбү расмий түрдө катталган никеде тургандардын балдары.

2023-жылы облусубуздун аймагында 9199 жаңы үй-бүлө түзүлдү (7,0 промилл), 2019-ж. бул көрсөткүч 9754 учурду түзгөн (8,0 промилл).

2019-жылга салыштырмалуу ажырашуулардын саны көбөйдү: 2019-жылы. 1765дан (1,4 промилл), 2023-жылы. 2086ге чейин (1,6 промилл).

Калктын миграциясы эң маанилүү статистикалык көрсөткүчтөрдүн бири болуп эсептелет жана көбүнчө, өлкөнүн социалдык-экономикалык абалынан жана анын жаратылыш-климаттык шартынан көз каранды. 2023-жылы бардык мигранттардын саны 16102 адамды түздү (2019-ж. 16181 адам), алардын ичинен, ички миграциянын көлөмү 13210 адам, тышкы миграция 2892 адам, алардын ичинен 2782 адам КМШ өлкөлөрүнүн мигранттары, 110-алыскы чет өлкөлөрдүкү. 2023-жыл ичинде Жалал-абад облусуна Кыргыз Республикасынын чегинен 2677

системы кровообращения остаются главной причиной в структуре причин смерти населения (54,1 процента всех умерших в 2023г.), новообразования (11,9 процента), затем травмы отравления и некоторые другие последствия воздействия внешних причин (5,4 процента), затем болезни органов дыхания (6,6 процента), болезни органов пищеварения (6,2 процента), инфекционные и паразитарные болезни (2,0 процента).

В современных условиях жизнедеятельности человека проблема сохранения жизни новорожденных особенно актуальна. На территории Джалал-Абадской области в 2023 году на первом году жизни умерли 302 ребенка (5,6 процента от общего числа умерших). В 2023 году на 1000 детей родившихся живыми приходится 9,8 умерших новорожденных, в 2019 году- 13,4 промилле

Не сохраняется тенденция уменьшения уровня брачности. Устойчивые традиционные нормы брачно-семейного поведения населения являются основой высокого уровня рождаемости, т.к. почти 89 процентов детей рождаются у супругов, состоящих в официально зарегистрированном браке.

В 2023 году на территории нашей области образовалось 9199 новых супружеских пар (7,0 промилле), в 2019 году этот показатель составлял 9754 случай (8,0 промилле).

По сравнению с 2019 годом увеличилось число разводов: с 1765 – в 2019 году (1,4 промилле) до 2086 – в 2023 году (1,6 промилле).

Миграция населения является одним из главных компонентов динамики численности населения и во многом зависит от социально-экономического положения страны и ее природно-климатических условий. В 2023 году общее число мигрантов составило 16102 человек (16181 человек в 2019г), из них в потоке внутренней миграции 13210 человек, внешней 2892, из которых 2782 человек составили мигранты стран Содружества, 110-Дальнего Зарубежья. В течении 2023 года в Джалал-Абадскую область из-за пределов Кыргызской Республики прибыло 2677 человек, что в 12,1 процента больше,

адам келген, ал 2019-жылга караганда 12,1 пайызга көп, бирок, ошондой болсо да, иммигранттардын саны аз болуп, облустун миграциялык өсүшүнүн тетири көрсөткүчүн жаба албайт. Өлкөдөн тышкары кеткен адамдардын саны 215 адамды түздү бул 2019-жылга караганда 71,1 пайызга аз, алардын ичинен 214 адам КМШ өлкөлөрүнө кеткен, 1-алыскы чет өлкөлөргө. Миграциялык агым-2462 адамды түздү же 2019-жылга караганда 07,0 пайызга же эки эсеге көбөйдү

Жалал-Абад облусунун демографиялык абалы 2023-ж. аягына карата, өткөн жылдарга салыштырмалуу, бардык көрсөткүчтөр боюнча бир аз көбөйүп жана калктын миграциялык активдүүлүгүнүн жогорулошу менен мүнөздөлдү. Төрөлгөндөгү күтүлгөн жашоо узактыгы бир аз жогорулады. Өткөн жылдарга салыштырмалуу башка өлкөлөргө чыгып кеткен мигранттардын саны көбөйдү, бирок ички миграция ошол эле деңгээлде калууда.

Жалпысынан, биздин облуста демографиялык абал ар түрдүү болууда.

Саламаттыкты сактоо. Жалал-Абад облусунда медициналык-санитардык жардам көрсөтүү боюнча 36 оорукана мекемелер иштеп жатат. 218 фельдшердик-акушердик пунктар, 1 үй-бүлөлүк медицина борбору, 29 үй-бүлөлүк дарыгерлердин тобу.

2023-жылда оорукананын койкалар-ынын саны 4011 түзүп, 2022-жылга салыштырганда 30 койкага көбөйгөн.

Жалал-Абад облусунда 2023-жылы оорулардын саны азайган: кан жана канды пайда кылуучу органдардын оорулары 19949 учур катталган, ал эми 2022-жылы 2109 учурга аз катталган. Эндокриндик системасынын оорулары, тамактануунун, зат алмашуунун бузулушу 1,1 пайызга көбөйгөн. Төрөлгөндөн кийинки перинаталдык мезгилде пайда болгон өзгөчө оорулар 1,0 пайызга көбөйгөн, дем алуу органдарынын оорулары боюнча -0,9 пайызга азайган. Кулак жана чыккый сөөгүнүн оорулары -0,8 пайызга азайган. Көздүн жана башка оорулары 19963 учур катталып, өткөн жылга караганда 421 учурга көбөйгөн, теринин жана тери алдындагы клетчатканын оорулары 17266

чем в 2019 г., но все таки число иммигрантов остается незначительным и не является фактором, влияющим на восполнение отрицательного миграционного сальдо области. Выбыло за пределы республики 215 человек - что на 71,1 процента меньше, чем в 2019 году, из них 214 человек – в страны СНГ, 1 – в Дальнее Зарубежья. Миграционный отток составил -2462 человек увеличилось на 07,0 процента или на два раза больше, чем в 2019г.

Демографическая ситуация Джалал-Абадской области в конце 2023 года по сравнению с предыдущими годами характеризовалась незначительными увеличениями всех показателей и ростом миграционной активности населения. Немного увеличилась продолжительность жизни при рождении. По сравнению с предыдущими годами увеличилось число мигрантов выехавших в другие страны, но внутренняя миграция остается на том же уровне.

В целом, демографическая ситуация в нашей области очень разнообразна.

Здравоохранение. Для оказания медико-санитарной помощи в Джалал-Абадская области функционирует 36 больничных учреждений, 218 фельдшерско-акушерских пунктов, 1 центра семейной медицины, 29 группы семейных врачей.

Число больничных коек в 2023 году составило 4011 и по сравнению с 2022 годом на 30 койку увеличилось.

В области уменьшилась число заболеваний в 2023 году: болезней крови и кроветворных органов зарегистрировано 19949 случаев, что на 2109 случаев меньше, чем в 2022 году, по болезням эндокринной системы, расстройства питания и нарушения обмена веществ – на 1,1 процентов больше. Возросло заболевания по отдельным состояниям, возникающим в перинатальном периоде на 1,0 процентов, болезням уха и сосцевидного отростка – в -0,9 раза меньше, болезней глаза и его придатков зарегистрировано 19963 случаев, что на 421 случаев больше, болезней кожи и подкожной клетчатки зарегистрировано 17266 случаев, что на 175 случая меньше. По болезням органов дыхания 105197 на 4135 случаев меньше, чем прошлым

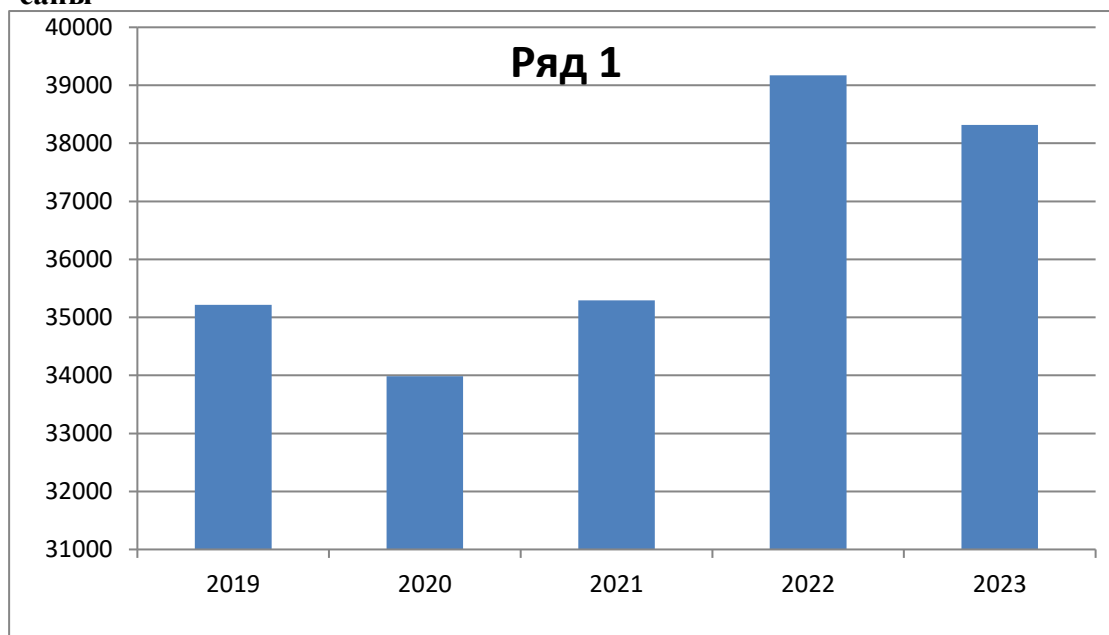

учур катталып, былтыркыга салыштырмалуу 175 учурга азайгандыгын билдирет. Дем алуу органдарынын ооруулары 105197 же 4135 учурга азайды деп эсептелет. Акыркы төрт жылдын ичинде кош бойлуулук, төрөт жана төрөткөн кийинки мезгил өтүшүп кетүүдөгү оорулар көбөйүп келет, ал эми 2022-жылга салыштырмалуу, 2023-жылы 1668 учурга азайгандыгы байкалган.

Мектепке чейинки билим берүүчү уюмдар. Мектепке чейинки билим берүү мекемелери 1 жаштан 7 жашка чейинки жана андан жогорку курактагы балдарды тарбиялоону, окутууну, кароону, багууну жана ден соолугун камсыз кылат.

2023-жылы облус боюнча 349 мектепке чейинки мекеме иштеп жатат, анын ичинен шаар жергесинде 108 мекеме, айыл жеринде 241 (2019-жылы 300 мектепке чейинки мекеме болгон). Өткөн жылга салыштырмалуу мектепке чейинки мекемелерге барган балдардын саны 854 балага азайган жана 2023-жылы-38318 баланы түздү. Акыркы беш жылда балдардын саны 3104 балага же 1,0 эсеге өскөн. Мектепке чейинки мекемелердеги тарбиячылардын саны 2624 адамды түзөт, бул 139 тарбиячыга 2022-жылга караганда көп.

2019-2023-жж. Мектепке чейинки билим берүүчү уюмдарга барган балдардын саны

году. За последние четыре лет увеличилось число заболеваний по осложнениям беременности родов послеродового и периода. 2022 году по сравнению с 2023 годом 1668 случаев меньше.

Дошкольные учреждения. Дошкольные образовательные учреждения обеспечивают воспитание, обучение, присмотр, уход и оздоровление детей от 1 года до 7 лет и старше.

В 2023 году по области функционирует 349 дошкольных учреждений, в том числе в городской местности 108, в сельской местности 241 (в 2019г. было 300 дошкольных учреждений). Численность детей, посещающих дошкольные учреждения по сравнению с прошлым годом на 854 человека уменьшилась, в 2023г. – 38318 детей. А за последние пять лет численность детей возросла на 3401 человек, или в 1,0 раза. Численность воспитателей в дошкольных учреждениях составляет 2624 человек, это на 139 воспитателей больше, чем в 2022г.

Численность детей посещающих дошкольных учреждений за 2019-2023гг.

Билим берүү. Облус боюнча 486 күндүзгү жалпы билим берүү мектеби бар, анда 284575 бала окуйт. Анын 471 мектеби – мамлекеттик, анын ичинен 15-жеке мектептер. Акыркы беш жылда жалпы билим берүүчү мектептерде окугандардын саны 34488 окуучуга же 1,1 пайызга өстү.

Жалпы билим берүүчү мектептерде окутуу кыргыз (мамлекеттик) жана орус тилдеринде жүргүзүлөт.

Мугалимдердин саны жалпы билим берүү мектептерде 18666 адамды түзөт жана бир мугалимге 15 окуучу туура келет, 2019-жылы бир мугалимге 16 окуучудан туура келген.

Облуста 4 жогорку профессио-налдык билим берүү уюмдары, 18 орто профессионалдык жана 19 профессионалдык техникалык билим берүү уюмдары бар.

Жогорку профессионалдык билим берүүчү уюмдардын студенттеринин саны 2023-жылы 11772, орто профессионалдык билим берүү уюмдары 14808, башталгыч профессионалдык билим берүү уюмдарында 5822 студентти түздү, 2023-жылда жогорку профессионалдык билим берүүчү уюмдарынын студенттеринин саны 2019-жылга салыштырмалуу 1,2 пайызга көбөйгөн, орто профессионалдык билим берүү уюмдарында 1,0 пайызга көбөйгөн, башталгыч профессионалдык билим берүү уюмдарынын студенттеринин саны 1,2 пайызга көбөйгөн.

Жогорку профессионалдык билим берүүчү уюмдарда бир мугалимге 17 студент, орто профессионалдык билим берүү уюмдарда 14 студент, башталгыч профессионалдык билим берүү уюмдарына 5 студенттен туура келет.

Образование. В области действует 486 дневных общеобразовательных школ, где обучается 284575 детей. Из общего числа школ 471 – государственные, из них 15 – частные школы. За последние пять лет число учащихся в общеобразовательных школах возросло на 34488 учеников, или больше 1,1 процента.

В общеобразовательных школах области обучение ведется на двух языках: кыргызском (государственном) и русском.

Численность преподавателей в общеобразовательных школах области составляет 18666 человека и на одного учителя приходится 15 учеников, в 2019г. на одного учителя приходилось 16 учеников

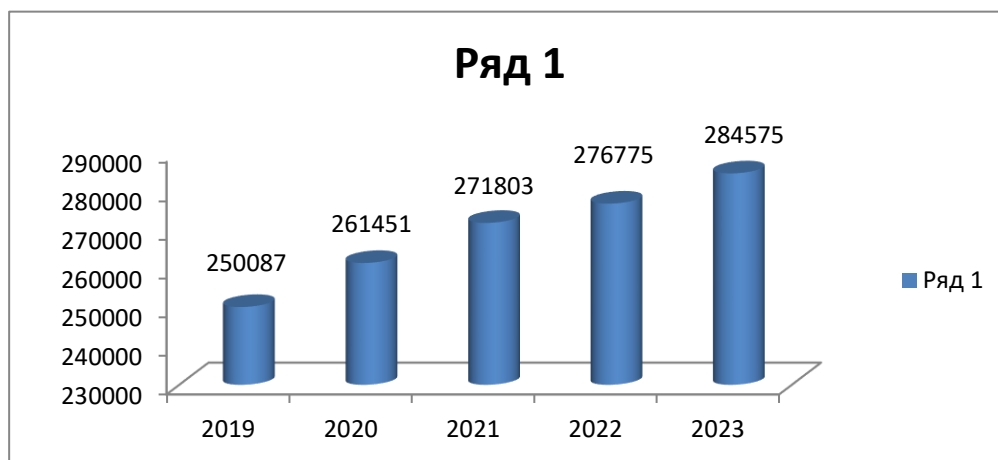
В области имеется 4-образовательная организация высшего профессионального образования, 18-образовательных организаций среднего профессионального образования и 19 -образовательных организаций профессионального технических образования.

Количество студентов в образовательные организации высшего профессионального образования области в 2023г. составляет 11772 человек, образовательные организации среднего профессионального образования 14808, образовательные организации начального профессионального образования. – 5822 человек. В 2023г. по сравнению с 2019г. численность студентов в ВУЗах области сократилась на 1,2 процентов больше, в образовательных организациях среднего профессионального образования на 1,0 процентов меньше, а в образовательные организации начального профессионального образования, численность студентов возросла на 1,2 процентов больше.

На одного преподавателя в образовательные организации высшего профессионального образования, области приходится 17 студентов, образовательные организации среднего профессионального образования средних специальных учебных заведениях 14 ,а в образовательные организации начального профессионального образования 5 студентов.

Жалпы билим берүүчү мектептерде окуган балдардын саны 2019-2023-ж.жарата

Численность обучающихся детей в общеобразовательных школах за 2019-2023гг.

Турак жай фонду. 2023-жылы турак жай фондунун жалпы аянты 18140599 чарчы метрди түзсө, ал эми 2022-жылы 18061069 чарчы метрди түзүп, 2023-жылы көбөйгөндүгү байкалган, анын ичинде турак жай аянты тиешелүү түрдө 9053041 чарчы метрди түзгөн. Облустун шаар жеринде турак жай фондунун пайызы 22,2 ал эми айыл жеринде 77,8 пайызы орун алган. Акыркы беш жылда турак жай фондунун жалпы аянты 18140599 чарчы метрге, же 103,8 пайызга өскөн.

Турак жай фондунун жалпы аянтынын салыштырма салмагынын негизги үлүшү жеке секторго туура келет. 2023-жылы 98,9 пайыз жалпы аянты жеке менчикке болгон. Бул негизинен мамлекеттин менчигинде турган турак жайды менчиктештирүүнүн эсебинен, акысыз же мейманканалык акы аркылуу болгон.

Ошондой эле, турак жай фондунун жабдуулары көп жабдылды. Көпчүлүк убактарда, өзгөчө жеке үйлөрдө аз суу түтүктөрү коюлган, борбордук жылуулук, ысык суу менен жабдуу, даараткана, газ, канализация менен жабдылганы аз. Жалпысынан облус боюнча 10,7 пайыз турак-жай аянты суу түтүгү менен, канализация – 10,5 пайыз, ванна (душ) – 7,4 пайыз, борбордук жылытуу – 4,8 пайыз жана телефон – 0,6 пайыз камсыз болгон.

Жилищный фонд. Общая площадь жилищного фонда в 2023 году 18140599 по сравнению с 2022 годом увеличилась и составила 18061069 квадратный метр, в том числе жилая площадь, соответственно и 9053041 квадратных метров. В городской местности области находится 22,2 процента жилищного фонда, а в сельской – 77,8 процентов. За последние пять лет общая площадь жилищного фонда возросла на 18140599 квадратных метров, или на 103,8 процентов.

Основная доля удельного веса в общей площади жилищного фонда приходится на частный сектор. Так в 2023г. 98,9 процентов общей площади находился в собственности граждан. Это произошло, в основном, за счет приватизации жилья, находящегося в государственной собственности, переданного безвозмездно, или с гостиничной оплатой.

Оборудования жилищного фонда так же остается мало оснащенным. Во многих, особенно в индивидуальных домах отсутствуют водопровод, центральное отопление, горячее водоснабжение, ванная, газ, канализация. В целом по области 10,7 процентов жилой площади обеспечено водопроводом, канализацией – 10,0 процента, ваннами (душем) – 7,4 процента, центральным отоплением – 4,8 процентов и телефоном – 0,6 процентов.

2023-жылы Жалал-Абад шаарында бир кишиге эсептегенде (9,7 чарчы метр) турак жай менен камсыз болуу, жалпы облус көрсөткүчү (18140,599 чарчы метр) түздү.

Туризм жана эс алуу. 2023-жылга карата Жалал-Абад облусунда туризм жана эс алуу боюнча 83 мекеме-ишкана бар. Анын ичинде: 47 мейманкана, 9 балдар үчүн ден соолукту чыңдоочу комплекс (лагерь), 2 балдар санаториясы, 3 санатория, 11 конок үйү, 1 эс алуу пансионаты, 4 жаратылыш парктары жана коруктар, 1 туристтик база, 1 хостель, 1 санаториялык диспансер, 1 эс алуу үйү жана 2 эс алуу база бар. 2023-жылы ага келген адамдардын жалпы саны 139349 адам болгон. Туристтик базаларга 3736 адам, балдар үчүн санаторийлерге 6488 бала, мейманканаларга 40489 адам, эс алуу пансионатына 8837 адам, эс алуу үйүнө 727 адам, санаториялык диспансерге 300 адам, балдар үчүн ден соолукту чыңдоочу комплекс (лагерь) – 2799 бала, санаторияларга 15284 адам жана конок үйүнө 3059 адам келген.

Облустун аймагында "Саймалуу-Таш", «Беш-Арал» мамлекеттик улуттук жаратылыш паркы жана “Сары-Челек”, “Падыша-Ата” мамлекеттик жаратылыш коругу жайгашкан, ага 2023-жылга карата 56334 адам келген.

2023-жылы жалпы туристтердин саны 139349 адамды түзгөн жана 2019-жылга салыштырмалуу алардын саны 60688 адамга көбөйгөн.

В 2023 году обеспеченность жильем в расчете на одного человека в городе Джалал-Абад (9,7 квадратных метров) по области (17140,599 квадратных метров).

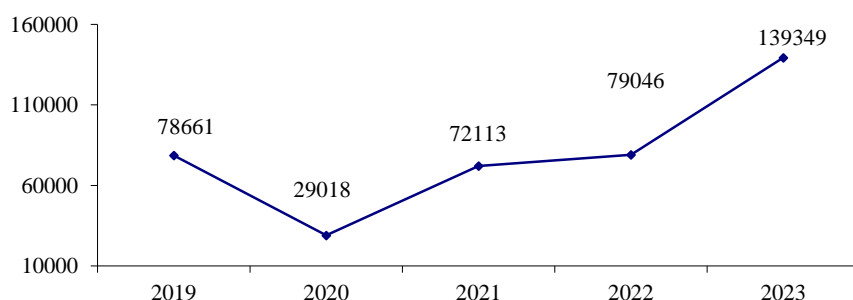
Туризм и отдых. По состоянию на 2023 году в Джалал-Абадской области действует 83 предприятий туризма и отдыха. В том числе: 47 гостиниц, 9 детские оздоровительные комплексы, 2 детский санатории, 3 санаториев, 11 гостевых дом, 1 пансионат отдыха, 4 природные парки и заповедники, 1 туристическая база, 1 хостель, 1 санатория профилактория, 1 дом отдыха и 2 база отдыха. В 2023 году общее количество посетителей составило 139349 человек. 3736 человек пришли в туристическую базу, 6488 в детский санаторий, 40489 человек в гостиницы, 8837 человек в пансионат отдыха, 300 человек госпитализированы в санаторно-курортную профилактику, 727 человек дом отдыха, 2799 дети в детские оздоровительные лагеря, 15284 человек санатории, 3059 человек в гостевой дом.

На территории области расположен Государственный национальный природный парки “Саймалуу-Таш” и “Беш-Арал” Государственный природный заповедники “Сары-Челек” и “Падыша-Ата” к 2023 году его посетили 56334 человек..

Всего численность туристов в 2023 году составила 79046 человека и по сравнению с 2019 годом их численность увеличилось на 60688 человек.

2019-2023-ж. үчүн эс алуу жана туризм боюнча мекемелерде тейленген адамдардын саны

Численность обслуженных в организациях отдыха и туризма за 2019-2023г.

Кылмыштуулук. 2023-жылы Жалал-Абад облусунда катталган кылмыштардын жалпы саны 3292 окуяны түздү, бул өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу 0,09 пайызга (же 3 окуяга) азайган, ал эми 2019-жылга салыштырмалуу 1,2 пайызга (же 754 окуяга) көбөйгөн.

2023-жылы жалпы катталган кылмыштардын саны 2019-жылга карата баңги каражаттарын мыйзамсыз жүгүртүүсүнө байланыштуу кылмыштар 106,4 пайызга көбөйгөн, карактап кол салуу – 111,1 пайызга көбөйгөн, ден-соолукка атайлап залакат келтирүү – 183,3 пайызга көбөйгөн.

Коммуналдык кызмат көрсөтүүлөр. Суу түтүк-канализация чарбасы облустун социалдык инфраструктурасынын маанилүү курамдык бөлүгү болуп саналат.

Облустун аймагында 2023-жылы 231,6 км канализация тармагы жайгашкан жана алар боюнча 1139,6 миң куб метр саркынды суулар өткөрүлгөн.

Облустун аймагындагы бардык жашыл өсүмдүктөрдүн жалпы аянты 1040,5 гектарды түзөт. Ал эми, көчөлөрдөн, өтүүчү жолдордун узундугу 2356,5 жана жээктеги көчөлөрдүн жарыктандырылган бөлүктөрүнүн жалпы узундугу облус боюнча 572,2 километрди түзөт.

Правонарушения. *Общее число зарегистрированных преступлений за 2023 год по области составило 3292 случаев и по сравнению с 2022 годом их число уменьшилось на 0,09 процента (на 3 случаев), а по сравнению с 2019 годом – сократилось на 1,2 процента (на 754 случая) увеличилась.*

Из общего числа зарегистрированных преступлений по видам, в 2023 году по сравнению с 2019 годом, увеличилась преступления, связанные с незаконным оборотом наркотиков – на 106,4 процента, , разбоем – на 111,1 увеличилась, причинение тяжкого вреда здоровью – на 183,3 процента больше.

Коммунальные услуги. *Важнейшей составной частью социальной инфраструктуры области является водопроводно-канализационные хозяйство.*

На территории области в 2023 году находится 231,6 километров одиночного протяжения уличной канализационной сети, и по ним пропущено 1139,6 тысячи кубических метров сточных вод.

Общая площадь всех зеленых насаждений на территории области составляет 1040,5 гектара. Общее протяжение всех улиц, проездов и улиц-набережных по области составляет 2356,5 километров. Протяжение освещаемых частей улиц 572,2 километров.

Тиркемелер

Приложения